

CHOCOLAT MENIER

A világ legnagyobb gyára. **50,000 kilo.** Kapható minden fűszer- és csemege-kereskedésben és cukrászdában.

A NYIRFAFOLYADÉK.

A nyirfafolyadék már rég óta mindenütt alkalmaztatik. Dr. Lengi I. Frigyes nyirfabalsamát különösen ajánlják Dr. med. Raspi tanács és a lécsi egyetemen procurátor és Dr. med. Pfeilich londoni tanár. Ezen nyirfabalsam egy sajátos 30 évi gyakorlati eljárás alapján a nyirfa folyadékából készült és csak azután jó forgalomra. A használati utasítás szigorú betartása illetve a balsam alkalmazása által a felső bőrréteg lassankint lehámlik és az ezen módon tisztított aló bőr fiatal színben és üdeségben jut felszínre; mindennemű kiütés, seplő, foltok, vörös, anyajel stb., stb. eltávolítanak, a bőrráncokat, himlőeseményeket lassankint teljesen kismítják és az arczszín friss és egészséges színt nyer.

Egy korsó ára használati utasítással együtt 1 frt 50 kr. A nyirfabalsam hatásának támogatására a Dr. Lengi Frigyes-féle Benzoé-szappan ajánlatos 1 drb ára 60 kr. Baktáron minden jobb gyógyszertárban. Főraktár Magyarország részére Török József gyógyszerésznél. Budapest, király-utca 12.

A Magyar Asphalt

részvény-társaság
Budapest, Andrássy-út 30
elvállalja jótállás mellett legolcsóbban asphalt-burkolatok fektetését és nedves lakások, pinczék, stb. gyökerecsiszoztatását.
Telefon.

„Toronyórák“

palota, laktanya, gyári órákat, villanyórákat, legelőnyösebben rendez be Mayer Károly L. I. m. állami kedvem. gőz-órát Budapest, VII., Kazinczy-u. 3. Képes árjegyzék, költésjegyzé. bérn.

Ujdonságok selyemkelmékben
ugymint fehér, fekete és mindenféle más színben gyári árakon, a valódiság és tartósságért való jótállás mellett, méterenkint 35 krtól 12 frt portó és vámmentesen házhoz szállítottatnak. Magasok száma a legjobb, közvetlen magrendelési forrás. Ezer meg ezer előismerő irat. Minták franco. Svájcba levélpostán kétfélek.
GRIEDER ADOLF ÉS TSA
6901 selyemkélme-gyárak szövetsége Zürich.
Spanyol kir. udvari szállítók. Spanyol kir. udvari szállítók.

FÖLDVÁRY IMRE

férfidivat- és fehérnemű-raktára.
BUDAPEST,
IV., Koronaherczeg-utca 11. sz., a főposta mellett és VIII., Kerepesi-út 9., a Pannónia mellett.
Telefon. Árjegyzék bérmentve.
Speciális készítője jó szabású férfi ingeknek.

A természetes savanyúvízek között a

Krondorfi

alkalikus SAVANYÚVÍZ
elsősorú kitünőségek
egybevágó vegyeltézményei alapján milyenséggel az első helyet foglalja el.
Magyarországi főraktár:
V. Széchenyi-utca 3. — Telefon 1108 sz.

Főiskolai igazg. orvos **Dr. KUN ZOLTÁN** kiropróbált gyógyszerel
Vérképző labdacso, nyek, sápkórosok, gyengélkedők, görvélkórosok, lástalan tüdőbetegeknek legjobb gyógyszer. 1 üveg ára 1 frt 80 kr.
Hurut labdacso, tüdővész, hidegletel, máliária, gyümökör ellen legkitünőbb 1 üveg és szánkék cukrozott labdacso ára 1 frt 80 kr.
Női betegségek ellen leghasznosabb gyógyszer az **IRRI-GALÓ POE** 1 doboz 1 forint 20 kr.
Dentipurin-szájvíz legjobb minden szájvizek fölött! Kitünő övszere a ragályos torokbajoknak is! Ára 60 krajczár.
A Purpurin Crème az az készítménynek meglepő hatása van! 5 nap alatt az arczot minden foltot eltávolít a bársónyszerűvé varázolja. 1 tégely 1 frt 20 kr. Kapható a készítőnél:
TRSTYANSZKY K. gyógyszerésznél
Sárospatakon.
Főraktár Budapest: Török József gyógyszerésztárbán, Király-utca. Dr. Buday Emil gyógyszerésztárbán, Városház-tér. Minden drogaszletben és gyógyszerésztárbán kaphatók.

Levélbélyeg-kereskedés
PRÜCKLER J. C.
Budapest, IV., Régi posta-u. 5.
Alapítottatott 1876.
Veszek! Eladok! Cserélek!
VÁRADY MÁRTON
IV. kerület, Muzeum-körút 35. szám.
Szerez és elhelyez ugy helyben mint vidékre:
Szakácsnő, szobaleány, minden leányok, dada, vasalónő, továbbá gazdasszonyok, kulesárnök, társalgónők, árusnők, szépségi német lányok, bonneokat, gyermekkertésznők, urasági inas, portás, írodaszolga, lovas, kocsis, kertész és szakácsokat stb., stb.

Szalongarniturákat
közvetlenül a kárpitosnál kell rendelni, erre alkalmat nyújt üzletem kiválóan szolid és szom kivitelű nagy választéka, mitűn magam vagyok azok készítője, olcsó áron adom. Szalonom látogatását tisztelettel kérem.
Karner József
kárpitosmester
IV., Ferenciek bazára
I. em., a bazárban.

Elite kávéház
a budapesti karambol kör helyiségeivel VII., Kerepesi-ut 20.
A főváros legnagyobb kávéháza. Az ország legjobb 12 billiárdjával. Hideg buffet. Tisztán kezelt italok. Pontos kiszolgálás. Az összes bel- és külföldi hírlapok. 50 Telefon-Hirmondó! Esténként cigányzene. Kitünő ventilatio.
Az Elite kávéház tejesarnoka
a kiállítás területén. A villamos vasút megállóhelye. (Hőfötte pavillon, jégcsapokkal, a Ganz és malomipar pavillonok előtt.) A kiállítás látogatóinak kedvenz találkozási helye.
Hideg ételek és pompás italok rendes városi árak mellett.
Pokol kávéház
a híres Dante pokol-körkép területén levő kertben. A főváros legkedvesebb és legkellemesebb üdülő helye. Nap és eső ellen védő markisokkal. Előfák és bokrok között lévő arnyas lugasokkal. — Rendes városi árak!
Pilseni sörcsarnok Ós-Budavárában.
A kiállításból átvívó hid lábánál. Czigányzene, katonazene és külön szimpaddal. Elvünk mindenből a legjobbat nyújtani méréskelt árakon.
HEINDL FERENCZ és ADORJAN GYULA
tulajdonosok.

Páris 1889. Kitüntette Brüsszel 1891.
Genf 1889. Bécs 1891.
1893. Chicago. Magdeburg. London 1893.
Egyetemes gyomorpor
Barella P. F. W.-tól Berlin SW., Friedrichstrasse 230, a francziaországi orvosi társulatok tagja. Orvosilag legjobban ajánlatik. Rendkívül sikeres, még idült gyomorhajóknál is. Szállít próbára ingyen, csupán a viteldij megterítése mellett, berlini főraktárából.
Ausztria-Magyarország számára egy doboz frt 1.60
Raktár:
Budapest: Török József gyógyszer.
király-utca 12. szám.

MAYPOLE SOAP
ANGOL FESTŐ SZAPPAN
FEST MINDENSZINT SZINTARTÓ
SZABADALMAZVA EGÉSZ VILÁGBAN
NEM FAKUL ÉS NEM PISZKITJA A KEZET

Nincs többé szükség vegyi festészetre.
Mindenki otthon festhet minden színben és árnyalatban ruhát és fehérneműt
TIZ PERCZ ALATT.
Korszakalkotó találmány 500% megtakarítással.
MAYPOLE SOAP
angol festő szappan.
Legujabb találmány házi festésre. Fest minden színben és árnyalatban.
Tizenöt perc alatt mindenki egy kevés forró vízzel és ezzel az angol festő szappannal ruhát, bluzt, függönyt, zsebkendő, selyem- és ezéna keztyűt, inget, harisnyát, gallert, selyemszöveteket, szalagot, csipkét, atlaszt, bársonyt, strucc-tollat, hánczkalapot stb. megfesthet. A festés színtartó és el nem fakul! Minden ruhát újja és modernné varázsol. Méregmentes és a szövetet nem rontja. Egy drb ára 40 kr. (Fekete 50 kr.) s ezzel egy egész toilett megfesthető. Minden darabhoz használati utasítás van mellékelve. — Egy mintadarab 45 kr. (bélyegeken) beküldése mellett bérmentve küldetik.
Szabadalmazott az egész világon!
The American and Foreign Maypole Soap Syndicate Limited London.
Fő detail árusítás:
WEINER MÁTYÁS Vezérképviselő Ausztria-Magyarország, Balkán államok, Görög- és Törökországban;
Budapest, Andrássy-ut 3. áruházában.
Sonnenschein Lipót
Budapest, V., Bálvány-utca 5.
MINDENÜTT KAPHATÓ. 6557

Nélkülözhetetlen minden háztartásban.
Sem a kezét, sem az edényt nem piszkítja.
Legnagyobb előkelőség és takarékoság.
Ez a festő szappan mos és fest egyszerre.
Régi ruhákat újja varázsol.
A szappan hat tuozatos ládákban csomagolva egy vagy több színre felosztva, elárúsítottik.
Selyem-foulard, brokat, atlasz, bársony, plüs, csipke és minden finom gypaju-szövet festésére kiválóan ajánlható.

VASÁRNAPI UJSÁG

43. SZÁM. 1896. BUDAPEST, OKTÓBER 25 43. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és egész évre 12 frt POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt félre — 6. — Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG egész évre 8 frt félre — 4. — Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK egész évre 5. — félre — 2.50 Kijelölt előfizetéseket a postallal megfizetőtől viteldij is csatolandó.

Vámbéry Armin, tiszteletbeli elnök.
Coburg Fülöp kir. herceg, védnök.
Erődi Béla, elnök.

Berecz Antal, főtktár.
Lóczy Lajos, a Balaton-bizottság elnöke.
Márki Sándor, díszülési előadó.
A MAGYAR FÖLDRAJZI TÁRSASÁG JUBILEUMA.

AZ ÚJ IGASZÁGÜGYI PALOTA.

Tervezte Hauszmann Alajos műépítész.

Az új igazságügyi palota, melynek zárkó-
letétele a f. okt. hó 20-án nagy ünnepélyessé-
gely ment végbe, minden ízében jelenkori épület,
mely azonban az ó-kori építészet elemeire és
arányaira támaszkodik. A középső korinthusi
oszloposarnok és a két oldalt végig haladó jön
oszlopzat a klasszikus ókor építészetét tükröz-
tetten vissza; az oromzat, a homlokzat tetején álló
triga-csoportozat, az előcsarnok óriási donga-
boltozata a régi Róma legjobb mintáihoz ha-
sonlít. A bejáró csarnoktól kétfelől emelkedő
két torony alsó része az ósi egyiptomi kapuzato-
kat (pylonokat) juttatja
eszébe az építés művé-
szetében avatott szemlé-
lőnek.

És ezeket az ó-kori
elemeket a jelenkor ké-
nyelmének teljes isme-
retével egyesítette a je-
les tervező oly nagysza-
bású épülettel, a mely-
ben megvan az ó-kor
nagyszerűsége, a nélkül,
hogy helypazarlást ta-
pasztalhatnánk. A mai
szellemnek megfelelően
használható az épületnek
minden zuga. A kiti-
nően tervezett óriási
nagy csarnokot csak a
hozzá nem értő nézheti
fölösleges térapazarlás-
nak, mert az voltaképen
olyan nagyszabású földtől
lépcsőház és udvar, a
melynek helyét a teljes
beépítésnél nem lehetett
volna kiaknázni a teljes
sötétség és kényelmetlen
elrendezés veszélye nél-
kül. A nagy csarnokra
szükség volt, hogy ünne-
pélyes összejövetelek al-
kalmával méltó följára-
tul szolgálhasson. Mére-
teiről és térhatásáról
tisztá fogalmat csak úgy
nyerhetünk, ha termé-
zetben látjuk, de tájé-
koztatónál szolgálhatnak
a hatalmas méretek
számbeli adatai: hosz-
sza 40, szélessége 18 és
belső magassága huszon-
három méter.

A külső-nádor-utcai
főhomlokzat középső há-
rom nyílásán keresztül
jutunk a kis előcsar-
nokba s innen lépcsőkön
s a folyosón áthaladva
a nagy csarnokba, a hol
szemben találjuk Strobl
Alajos hatalmas „Justi-
tia” szobrát, a mely az
öt loggia-szerű oldal-
nyílás középsőjét foglalja
el. A karrarai kekes-fe-
hér márványból faragott
istenasszony sárga márványból való antik tám-
lásszéken ül, jobbában pallost, baljában az
igazság mérlegét és törvénykönyvet tartva.
Strobl felfogta az egész épület szellemét: antik
keretben mai szellemet fejezett ki ő is. A szék,
a jelvények régi hagyomány szerintiek, maga az
alak minden ízében modern; igazi szalonbeli
nő, a melynek finom arcvonásaiból mélyseges
szellem, gyöngéd lényéből hatalmas akaraterő
sugárzik ki.

A rengeteg palota a magyar kir. kuria és a
budapesti kir. ítélőtábla helyiségeit egyesíti ma-
gában, helyet adva e mellett a koronaügyészség
és a királyi főügyészség céljaira is. A kétféle
rendeltetésnek megfelelően kétféle is kellett
csoportosítani a helyiségeket, a minek a tervező
úgy tett eleget, hogy a nagy csarnoktól jobbra
juttatta a kuria és balra az ítélőtábla tágas, ké-
nyelmes és szerves kapcsolatban lévő helyisé-

geit. A nagy csarnok két végén lévő szabad lép-
csőzet az egymástól meglehetősen távol lévő
négy sarokhoz nyújtja az első emeletre való le-
hető legrövidebb feljárást, innen pedig a másod-
dik emeletre az alulról látható s a Justitia szo-
bornak érdekes háttérül szolgáló kétkarú lépcső
visz fel. A körülfutó tágas folyosók a kényelmes
és gyors közlekedésre szolgálnak. A nagy csar-
nokot mindenfelől márvány oszlopok, ívek, bal-
lustrádok övezik, a nélkül, hogy zavaros képet
nyújtanának. Kétfelől hatalmas félkörű nyílás
árasztja el teljes fényvel Justitiának e már-
ványos, aranyozott csarnokát, megvilágítva ko-
runk festészetének egy kitünő alkotását: a Lotz
Károly allegorikus festményét, a mely a nagy

JUSTITIA SZOBRA STROBL ALAJOSTÓL AZ ÚJ IGASZÁGÜGYI PALOTÁBAN.

dongaboltozat középső részét foglalja el. Az elő-
csarnok fölött van a kuria gyönyörű díszterme,
melynek magassága a második emeletre is át-
terjed, s a melynek két végén ives oszlopok
tartják a karzatokat. A második emeleten az
ítélő táblának szintén díszes nagy terme van.

Az épület négy emelet sorú, u. m. alsó- és
felső földszint, első és második emelet. A ná-
dor-utcai főbejárók útján mindjárt a felső föld-
szintre jutunk, míg az alsó földszint helyiségeit
az Alkotmány- és a szemben lévő Szalay-utczát
összekötő koeciathajtó folyosón lehet elérni.

A pinceszerepét Hauszmann építész némi-
leg az alsó földszintre ruházta; itt vannak
ugyanis a mellék-helyiségek, mint szénraktár,
irattárak, lomtár, nyomdai és fűtő helyiségek.
Vannak itt továbbá tisztviselői és szolga laká-
sok. A felső földszint a királyi főügyészség és a
koronaügyészség hivatalos helyiségeit, úgyszin-

tén a kir. ítélőtábla és kuria irattári, kiadó, iktató,
stb. helyiségeinek egy részét foglalja magában.
A nagy csarnok padozata ugyancsak a felső föld-
szint vonalában fekszik és három emelet ma-
gasságát foglalja össze.

Az első és második emeleten vannak a nagy-
számu tárgyaló, tanács- és bírói szobák, az ügy-
védek, felek és tanúk befogadására szánt helyi-
ségek, még pedig a szerint csoportosítva, a mint
a kuria vagy pedig az ítélőtábla céljaira szol-
gálnak.

A tanácstermek mind szobrásművekkel és
aranyozással vannak díszítve.

Az építészet eszép alkotásában derekasan közre-
működtek a társzművészetek; nevezetesen nagy
tere jutott a szobrászat-
nak, különösen az épü-
let főhomlokzatán. Zala
György az oromzat alle-
gorikus köcsoportozatát
készítette. Fölötte Se-
nyei Károly művészetét
dicséri a pompás három-
fogató diadalszekér, az
erős vörösrézből készí-
tett triga.

A trigától kétfelől,
ugyancsak az oromzatos
középrész tetejére került
Fadrusz Jánosnak két
törvényhozót feltüntető
szobra.

A középrészről jobbra-
balra, hatalmas alépít-
ményen áll a két kar-
csú, könnyed torony, a
melyeknek egész magas-
sága 50 méter.

A két toronytól kiün-
dülva, az épület sarkai
felé hét-hét ablakten-
gelyt láthatunk, a melyek
között jön-oszlopok tart-
ják a tömör főpárkányt.

Ez oszlopoknak meg-
felelően a művészet, tu-
domány és kereskedelem
jelképezésűl férfi és női
kiszobrok, száma össze-
sen 12, — a Strobl-iskola
növényeinek művei —
állanak a párkány fölötti
attikán.

A 125 méter hosszú
főhomlokzat két végén
két előre álló oszlop fö-
lött ismét két szobor áll,
még pedig az egyik ol-
dalon egy elítelt és egy
kiszabadult rab, Róna
Józseftől, a másikon védő
és vádló, Donáth Gyulától.

A minden nyílás nél-
kül való négyzetes tömör
sarkfelépítmény az épü-
letnek mind a négy sar-
kán ismétlődik.

A homlokzatok antik-
szerű jellegbe újabb ba-
rok-felfogás vegyül. A
nádor-utcai homlokzat-
ot végig kövel bur-
kolták.

Az egész mű terve új és minden tekintetben
elismerésre méltó. A tetők lehető elrejtése és
lapos volta szembeötlik. A márványtáblás négy
sarkfelépítmény mindenikét egy magasra emel-
kedő gömb fejezi be. Ugyiszintén sarokgömbök-
ben végződnek a tornyok is.

Az épületnek szép körvonalakat kölcsönöz-
nek a váltakozó magassági méretek, a tornyok
által tagolt középrész s a nagyszámu szobormű.

Valóban merész vállalkozás volt az új igas-
ságügyi palotát épen az új országház tözsom-
szédjába építeni, a melynek hatalmas nagysága
a kuria palota hatását könnyen elnyomhatta
volna. Annál nagyobb a tervező építész érdeme,
hogy a stílus és megoldás kellő átgondolása
által az új országháznál aránylag sokkal kisebb
palota teljes érvényesülését el tudta érni.

Komor Marcell.

AZ EZREDEVI KIÁLLÍTÁSBÓL.

XVI.

Zenei emlékek.

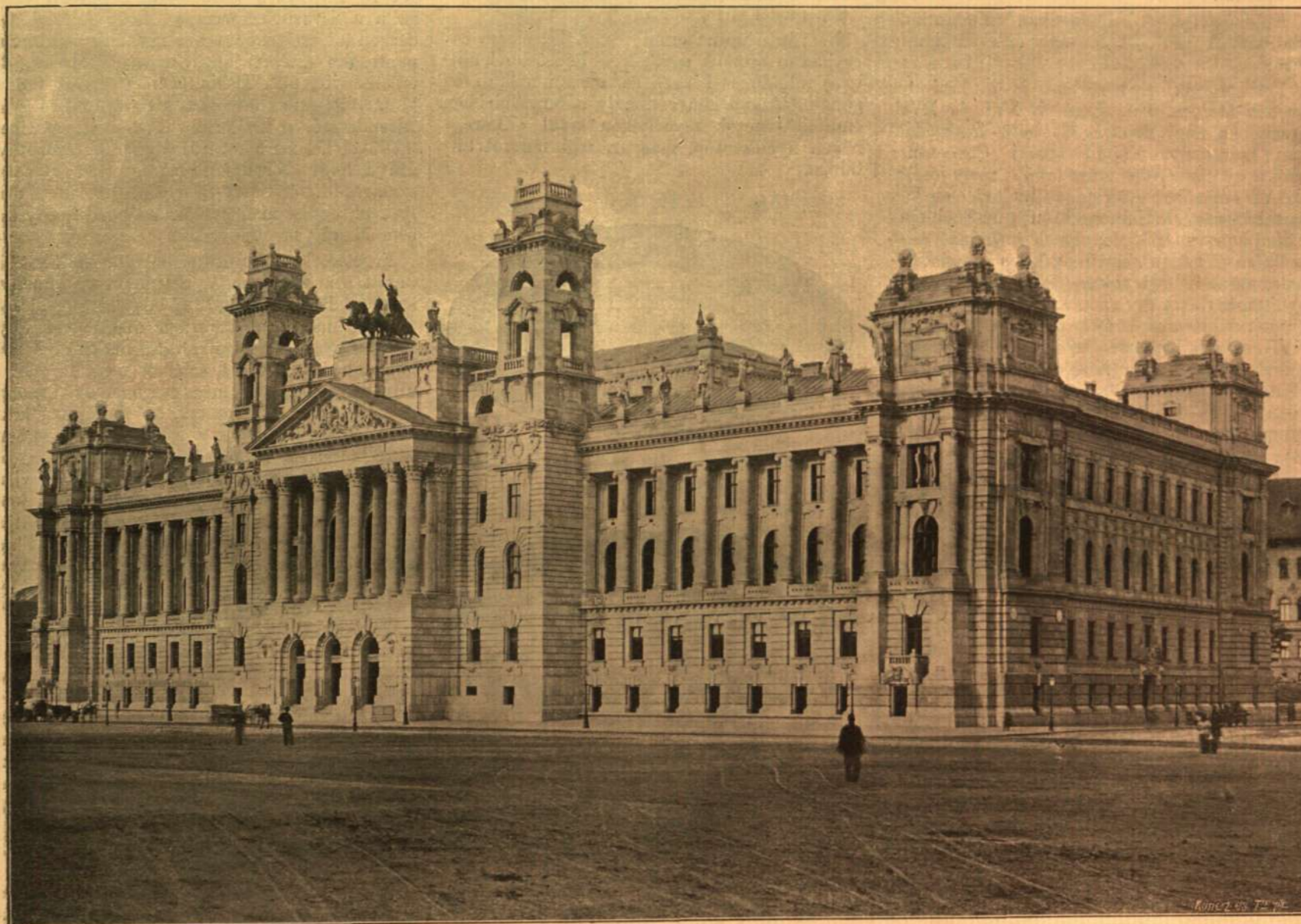
Zenetörténeti emlékeink a történelmi főcso-
port renaissance-épületének emeletén, a mellék-
lépcsővel kapcsolatos azon kisebb csarnokban
vannak kiállítva, melyet a háromszékmegyei
sártonfalvi templom festésének motívumai
ékesítenek.

Belső összhang van e környezet és az elné-
mult hangszerek és avatag hangjegyek között,
mert — mint minden művészetnek, úgy a
zenének is az egyház volt első tudatos és szerető
gondozója s a kiállított tárgyak — fakult betűk
és hangjukat vesztett szerszámok — java része
is egykoron a sziv vallásos érületének hűrjait
volt hivatva rezgésbe hozni.

kinek arczépe alá e szavakat írta a festő:
„A magyar ziganok közt — Orpheus; Engesszer
Mátyás, első tanára a Nemzeti (akkor még Hangász-egyleti) Zenedének; Huber
Károly, kinek remek férfikari a dalversenyek-
nek ma is legkedveltebb darabjai; Székely Imre,
a magyar ábrándok s a poétikus magyar idillek
ihletett szerzője; Mosonyi Mihály, ki zeneelmé-
leti és zene-szépírodalmi dolgozataival szerzett
nem múló érdemeket; Hummel N. János, Moz-
zart tanítványa, ki zongoraművészetével egész
Európát diadalmasan járta be; Thern Károly,
a ki többek között Vörösmarty nagyszerű
dithyrambjához, a „Főti dal”-hoz szerzett
dallamot; Hollósy Kornélia, a nemzet egykori
csalóánya; Nikolics Sándor, a zenei pedagógia
kiváló alakja; Arnold György, a nagy zenei
miveltésű s több ízben pápai kitüntetést is
nyert szabadkai karmester; a régi időből egy

van benne elbeszélve, az Arnold kitüntetésére
vonatkozó pápai levelek, valamint Hummel
rendjelei pedig ezen, most már kevésse emleget-
tett két derek zeneirónknak koruk méltó elisme-
réséről tesznek tanubizonyosságot.

Még két relikviáról kell megemlékeznünk.
Ezek egyike Berlioz kézirata, a méltán vilá-
ghírűvált Rákóczi-induló átdolgozásának és
hangszerelésének eredeti vezérkönyve, másika
Haydn kéziratai (Divertimento, Madrigal és
2 Szinfonia). Berlioz, a francziák nagy zeneirója
a 40-es években járt Magyarországon s itt
jegyezte föl a Rákóczi-indulót; Haydnról, a
zeneirodalom e világhírű hatalmas alakjáról
pedig általánosan tudva van, hogy hosszú időig
volt Esterházy Miklós herceg kismartoni
udvari zenekarának igazgatója. A gazdag főúr
által nyújtott kedvező alkalom tévén őt termé-
szettől nyert lángeze mellett oly kiváló nagy-

AZ ÚJ IGASZÁGÜGYI PALOTA BUDAPESTEN. — Erdélyi fényképe.

A kisdud csarnok a látványosságának meglehe-
tősen híjjával van elannyira, hogy a nagy közön-
ség a szomszédos termek remek mivű butorzatai-
nak szemléletében kifáradva, csak futólagosan
tekinti meg a különös alakú kóttakkal tele irt
könyveket s viszont a szakértő sajnosan látja
híjját nagyon sok oly lappangó, elkallódott,
vagy rejtve maradt zenetörténeti emlékeink-
nek, melyek a kiállításra beküldöttel együtt
büszkeségünket képezhetik vala: mégis e cso-
portot kiállításunk egyik nagyon értékes része
gyanánt kell tekintenünk.

A magyar miveldéstörténetnek egy igen
érdekes és tanulságos fejezete tárul fel ebben
előttünk.

Ott látjuk a falakon mindenek előtt azt a
díszes arczkép-sorozatot, mely a halás kegyelet
tényeként megörzi azok vonásait, kik a magyar
zene miveldésben úttörők, kimagasló alakok,
vagy épen korszakalkotók valának s kiknek
élete dicsőséggel teljes sikerek és nagy szenve-
dések hullámzódása között folyt le. Ilyenek
voltak: Lavotta János, ki sok bolygásaiban
hegedűjével, nótáival és hallgató magyarjaival
oly sokszor elbűvölte közönségét; Bihari János,

derék ferenczrendű barát, Kajoni János, orgo-
nista, orgonakészítő és énekyűjtő; s hogy
legutóljára hagyjuk a legnagyobbakat: a „han-
gok nagy királya” — Liszt Ferencz, s a magyar
zeneirodalom legkimagaslóbb alakja, korszak-
alkotó nagysága, Erkel Ferencz.

Érdekes csoportja a zenei kiállításnak a
relikviák, az emléktárgyak; ezek között legga-
dagabb a magyar operák eredeti kéziratú vezér-
könyveinek gyűjteménye; e nagybecsű gyűjte-
mény legkiválóbb darabjainak kell tekintenünk
Erkel Ferencz „Bánk-bán”, „Hunyadi László”,
„Bátori Mária” cz. operáinak eredeti kézira-
taikat; az ide tartozó művek hosszú sorozatából
legyen elég megneveznünk Mosonyinak „Álmos”,
és „Szép Ilonka” című, továbbá Hubernek
„Székely leány” cz., Ruzsitskának „Zrínyi” cz.,
Szerds helyinek „Tündérlak Magyarhonban” cz.,
Dopplernek „Benyovszky”, „Ilka” és „Vanda”,
végül, Császárnak „A kunok” című operáit.
Hasonlóképp érdekes és értékes tárgyai e csoport-
nak Liszt kézirata („Rákóczi-Symphonia”),
Lavotta és Csermák nótái s Arnold 4 kötetes
zenei lexikona. — Kajoni orgona-felirata
(1664) azért érdekes, mert egész kis korrajz

sággá, Magyarország is jogosan büszke lehet
Haydnra. Bizonyára joggal lehetett volna
különben Haydnnak Magyarországon szerzett
s tekintélyes számú zeneműveit is oda állita-
nunk, valamint általában zeneműveinek azon
számos teteleit, melyek a magyar zene hatásá-
nak köszönik létüket.

Meglehetősen számmal vannak képviselve kiál-
lításunkon a régi hangszerek is. A XVI., XVII.
és XVIII. századból való orgonák, egy XVIII.
századbeli zongora ennek a gyűjteménynek leg-
szembetűnőbb darabjai. A rézből és fából készült
fuvó hangszerek nagy száma és sokfélesége
(több fajta trombita, angol kürt, tárogató,
clariphon, oboa, alt-oboja, fagott, furulya, tibia,
beregynthia, mélykürt, tritonikon, stb), továbbá
a pengetős és vonós hangszerek (hegedűk Thir,
Stainer J., Gaspar da Salo, Guarnerius, Stradi-
varius-félegyártmányok), viola, viola di bordone,
viola d’amour, violon, gitár, stb, ütő hangsze-
rek (dob, tamburin) azt bizonyítják, hogy
Magyarországon nagyobb zenekari művek elő-
adásának is — és már a régi időben is megvolt
számos és kitünő eszköze.

A régi idők zenéjének fejlettségét azonban

leghibbebb és szellemi élet fokmérője — az irodalom fejlettsége tünteti fel. Zenetörténelmi kiállításunk irodalmi részének vizsgálata mindjárt különbséget kell tennünk az egyházi és világi zenei irodalma között.

Kiállításunk az egyházi ének- és zeneirodalom szempontjából valóban gazdagnak mondható. Még csak névleg sem sorolhatjuk fel azon nagy számú énekgyűjteményeket, melyek úgy hatalmas terjedelműek, mint tartalmuk gazdagságánál, nem különben meglepően szép kiállításuknál, különösen remek iniciáléknál fogva valóban díszai a gyűjteménynek. Csak példaképpen hozzuk fel a gyulafehérvári püspöki könyvtár tulajdonában levő Batthyány-Hymnariumot (a XVI. századból), a pergamenre festett Antiphonariumot (Fr. Petrus a Stepes által írva), a XIV. századból, pergamenre írt Cantionalét, s a XVI. századból Psalteriumot, melyre utóbbiak a csik-somlyói Szent-Ferenc rendi zárda tulajdonai.

Különösen meg kell azonban emlékeznünk kiállításunk egy-két idevágó érdekes darabjáról.

Ide soroljuk első sorban is a kéziratok *orgona-táblázatokat*. Ezen, a XVI. és XVII. században nagy divatját élt betű-írásmoddál van szerkesztve Kajoni «Sacri Concentus» című gyűjteménye műve (1669), mely jórészt a XVI. században élt Viadana Ludovico énekeit tartalmazza; J. N. Heinen «Tabubatur-Büchlein» című könyve (1684.), melynek tartalmát 3—4 szálamú német, protestáns énekek s «intonation»-nak nevezett előjátékok teszik. Leghatalmasabb gyűjtemény azonban azon két, czimlap nélküli orgona-táblázatos könyv, melyben a XVI. és XVII. század leghíresebb egyházi zeneköltőinek (Franck, Vulpius, Hasleri, Scheidt, Pratorius, Orlando Lasso stb.) nagyobb számban (4—5—6—7—8 szálamú) művei foglalhatók.

A «surgói kódex» s különösen a «Kálmáncsai-féle énekes könyv» czimű kiállítások (egyébként-későbbi másolatoknak látszó) művek zenei érdekessége abban van, hogy az ezekben foglalt énekek némelyikének szövegsorai fölé u. n. neumák, vagyis azon legősibb hangjegyek alakok másolatai vannak feljegyezve, melyeket mint a dallamokra emlékeztető jegyeket az egyház a VI. századtól (vagyis IV. Gergely pápa korától, ki neumákkal írta volt híres Antiphonariumát) egész a XIV. századig általánosan használt volt.

Igen becses darabja még e csoportnak a XV. századból származó azon kéziratok könyve, melyben — vallásos érdekű iratok mellett — német és latin nyelvű *misztériumi drámák* foglalhatók. A «Visitatio sepulchri» című darab lendületes dallamai sokban hasonlítván a XIII. századból származó e nemű dallamokhoz, mint a misztériumi drámák zenei anyagának egyik legrégebbi feljegyzése, e könyv különös figyelmet érdemel.

A világi zeneirodalom aránylag kevesebb számú művel van képviselve. Mindazonáltal néhány igen becses műről itt is meg kell emlékeznünk.

Dyén mindenekelőtt a «Cronica» — jó Tídnői Sebestyén «szörzése», s a Hofgreff-féle Énekes könyv (XVI. sz.) melyeknek szép dallamait — némi tekintetben nem egész pontossággal — a derék Mátyás Gábor tette közzé.*

Az utolsó magyar lantos művet méltán sorakoznak az u. n. *lanttáblázatok*, melyek a XVI. és XVII. század lantvirtuozainak szerzeményeit foglalják magukban.

Bár magyar vonatkozású e művekben kevés van, mégis általános zenei szempontból ezek kiállításunknak talán legértékesebb darabjai.

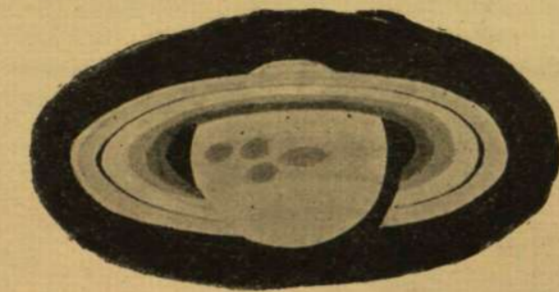
A XVI. és XVII. évszázad zeneköltői (a németalföldi iskola sok tanítványa s ezek követői) ezekbe a — ma már csak nagy fáradsággal olvasható és érthető írásmóddal szerkesztett — táblázatokba tették le legszebb alkotásaik egy részét. Leggazdagabb Besard «Thesaurus Harmonicus» (1603) című nagy gyűjteménye, továbbá a «Luculentum Theatrum Musicum»

* Történelmi, bibliai és gunyoros magyar énekek dallamai a XVI. századból. A magyar tud. akadémia megbízásából megfajta közli Mátyás Gábor. Pest. 1859.

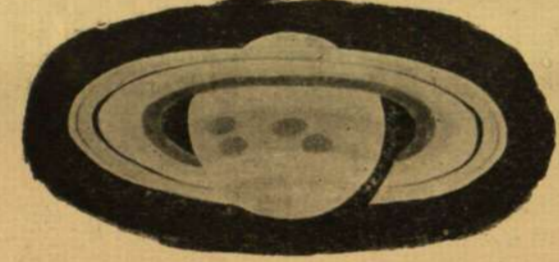
(1568) című gyűjtemény. Mindkettőben számos idegen szerző mellett van egy-egy magyar is. Az elsőben *Joannes Bacfart Hungarus* írt egy fantáziát; a másik műnek a kiállításán levő példányában névtelenül áll s «D'amour me plains» című ábránd *Bakfark Bálintól* való.* Ez utóbbinak egy önálló, de több szerző művét tartalmazó gyűjteménye a «Harmoniarum Musicarum» is ki van állítva.

E lanttáblázatoknak nagyszerű gyűjteménye van a XVI. és XVII. században divott olasz és francia daloknak (Air, Madrigal, Villanella), ábrándoknak (Fantasia) s főként táncoknak (Passamezzo, Gaillarda, Allemand, Chorea, Branle, Ballet, Courant, Volte, stb.) s e táblázatok belső, igaz értékét csak akkor látjuk, ha nehézkés és bonyolított írásmódjukat a ma divó hangjelzés szerint megfejtiük s a tőlünk oly idegen és mégis kellemes hangok édes zsongáiban meglepetve ismerjük fel azon kor elfeledett íróinak gazdag érzelmi világát, sok tudását s igazi virtuozitását.

Nem hagyhatjuk említetlen a löcsei ág. ev. egyház (e csoport egyik legértékesebb kiállítását) tulajdonát képező azon czim nélküli orgona-táblázatos könyvet, mely a fentebbiekben említett táncok némelyikén kívül «Khorea» néven nyolcz szép, magyar, régi táncot tartalmaz.

Kis-Kartal 1896 aug. 13. 7h 40m 8h 10m Z. idő. Lev. 2. Nagy. 200.

Kis-Kartal 1896 aug. 14. 7h 40m 8h 15m Z. idő. Lev. 2. Nagy. 200.

Wonaszek Antal rajzi. Saturnus.

Végül ki kell emelnünk *Girolamo Dirutának* nevezetes művét, melynek czime: «Il Transilvano Dialogo Sopra il vero modo di sonar organi, et Istromenti da penna», a mely ajánlva van «Battori» Zsigmond erdélyi fejedelemnek, kinek Diruta tanítója volt. (XVI. század.) A párbeszéd-formában írt nevezetes elméleti mű 9 vonalas hangjegytáblázatokban több Toceatát (meghatározott forma nélküli, ábrándszerűen írt orgonadarabot) s több Ricercat (3—4 önálló szólammal kidolgozott művészi szerkesztési darabot) tartalmaz.

Ime ezek kiállításunknak legbecesebb s művésztörténelmi is a legértékesebb darabjai.

Igen világosan és érthetőleg tanuszkodnak ezek a mellett, hogy Magyarország nemcsak hogy nem zárkozott el — zenéjében sem — a mivel nyugati nemzetek művészeti termékeinek elfogadása és hatása elől, de sőt — illő mértékben — alkotó tényező is tudott lenni azokban.

Ez a multnak a tanúsága.

Multunk hagyományait megismerni, ez alapon azokat megbecsülni — ez a mi jelen, zene-történelmi kiállításunk célja.

E hagyományokat tovább fejleszteni s nemzeti sajátosságainkat fokozottabban érvényesíteni — ez a jövő feladata.

Sztankó Béla.

* Bartalus: Adalékok a magyar zene történelméhez. 1882. Akadémiai értekezés.

A SATURNUS BOLYGO.

Naplemente után egy elsőrangú csillag fényében tündöklő égitestet látunk a nyugati égboltozaton, melynek színe kékes, kissé ólom szürkés is; a régiek hite szerint a végzet s a balsors csillaga volt.

Ezen égitest a Saturnus bolygó. A csodálatos gyűrűrendszer, mely e bolygó korongját körülveszi, bizonyos rejtelmeséget kölcsönöz neki; s e titokzatosság nem alkalmas arra, hogy a legendát, mely századok óta hozzája fűződött, eltörölje, sőt még inkább megerősíti azt.

A Saturnus bolygó felszínéről mai napig általában keveset tudunk. A világ legnagyobb refraktorai (messzelátói) sem mutatnak a korongján részleteket, melyekről felületi viszonyaira következtetni lehetne.

Az 1884/85-diki években Hough tanár a chicagói 18 hüvelykes refraktorttal behatóan vizsgálta a Saturnus korongját, hogy foltokat fedezzen föl, melyekből a kerengési ideje számára pontosabb értéket lehessen meghatározni, de eredménytelenül. Hasonlóképp Barnard tanár, ki az 1894-iki év folyamán a Saturnust és gyűrűrendszerét a kaliforniai Lick-observatorium 36 hüvelykes refraktorával figyelte, határozottan állítja, hogy «korongján csak egyetlen egy sötét szalag látható. Sötét és világos foltokat, melyekről egyes megfigyelők szólanak, egyszer sem sikerült megfigyelnie».

Legelső, ki a Saturnus bolygón foltokat fedezett föl, Williams A. Stanley volt Angolországban, Brightonban, 1891-ben s megfigyeléseit a Saturnus öt oppozíciója alkalmával folytatta. Ugyan ő neki sikerült a Saturnus kerengési idejére egy új értéket megállapítania. Minthogy azonban más megfigyelők hasonló észlelést nem eszközöltek, S. Williams adatai kevés hitelre találtak a csillagászok köreiben.

1892-ben Mars oppozíciója alkalmával azonban kintűnt, hogy a bolygók felszínének vizsgálatánál a kisebb refraktorok sokkal jobb szolgáltatásokat tehetnek, mint a világ refraktoróriái. Így Percival Lowell az arizonai Flagstaff-observatorium 18 hüvelykes refraktorával, Brenner L. Lussipiccolóban egy 7 hüvelykes refraktorttal, Williams S. Brightonban egy 6 1/2 hüvelykes tükör-telesköppel a Mars bolygó felszínén több esatortát kettősen láttak, a ki mérségtelenül a legkényesebb megfigyelésekhez tartozik.

Ekkép mindinkább azon meggyőződésre jutottak, hogy bizonyára lehetséges a Saturnus bolygót foltjait is meglátni a kisebb terjedelmű refraktorokon át, a melyek talán élelkebben tüntetik fel a bolygók finomabb részleteit, mint a világ hatalmas refraktorai.

A várakozás nem hazudtolta meg ezúttal a kisebb refraktorokhoz fűzött reményeket.

A Saturnus legutóbbi oppozíciója alkalmával Antoniadi, a Juvisy-observatorium asszisztense Franciaországban, s Brenner Leo a Manora-csillagda igazgatója Lussipiccolóban tényleg megfigyelték a Saturnus foltjait s felszínéről igen érdekes rajzokat készítettek.

Lussipiccolóban f. évi július vége felé tett látogatásom alkalmával Brenner L. igazgatóval egyetemben parallel megfigyeléseket végeztem a Saturnus bolygó felszínének vizsgálatánál. Rajzokat készítettünk külön-külön a Saturnusról, hogy így megállapíthassuk, mi a megfigyelésben az optikai csalódás és mi a való? Észleléseink azonban oly feltűnő megegyezést mutatnak, hogy lehetetlen optikai csalódást látni a dologban annál is inkább, mivel a legnagyobb elővigyázattal jártunk el megfigyeléseink végbevitelénél.

Lussipiccolóól fokozott kíváncsisággal siettem Kis-Kartalra azon czélból, hogy a csillagvizsgáló 7 hüvelykes refraktorával tanulmányozzam a Saturnus felszínét, keressem foltjait. S a megfigyelés nagy meglepetésemre itt is sikerült. Mindamellett, hogy az augusztusi folytonos esőzések miatt csak kevés derült este volt a csillagászati megfigyelésekhez, mégis öt alkalommal lehetséges volt a Saturnus felszínét átkutatnom s pontos rajzot készítenem a csodálatos világréndszerről.

Legérdekesebbek az aug. 13-iki és 14-iki megfigyeléseim, melyeket a mellékelt rajzokban is bemutatok.

Aug. 13-án esti 7h 40m—8h 10m-ig 200-szoros nagyítással * fölvett rajz igen jól mutatja a Saturnus gyűrűs rendszerét. A korong közepét széles öv fogja körül, mely négy sötét s két fényes foltot tartalmaz, éjszaki sarkát szürkés felszín borítja, melyen jobb felől ugyancsak egy fényes tárgy körvonalait észlelhetni.

Aug. 14-én az esti 7h 40m—3h 15m-ig készített rajz a foltokat az egyenlítői széles öv mentén más elrendezésben mutatja talán a Saturnus tengelyforgása miatt, talán a foltok saját mozgása következtében. Egyes foltok azonban egymáshoz viszonyítva változatlanul megmaradtak.

Mindkét megfigyelésnél a Saturnus gyűrűje többszörös hasadást mutat, mely felfedezője nevét viseli. Így a legsötétebb térfőz a Cassini-féle, a külső gyűrűben látható vékony halvány hasadás pedig az Encke-féle térfőz. A legújabb, melyet Antoniadi fedezett föl a belső fényes gyűrű belső szélén, itt nem látható.

Wonaszek A. Antal.

ÖRMÉNY BOMBÁK KIÁLLÍTÁSA KONSTANTINÁPOLYBAN.

A múlt hetekben Európaszerte nagy megütést keltett örményzavargások alkalmával a konstantinápolyi rendőrség tudvalevőleg számos bombát, robbantó szert s gyilkoló fegyvert talált a lázongóknál, és a török kormány, hogy az örmények lázadásának tervszerű voltát egészen nyilvánvalóvá tegye, ezekből a lefoglalt bűnjelvényekből nyilvános kiállítást rendezett a Tophane nevű fegyvertár-épületben. A kiállítást a nagykövetség felszólalására, kik ebben a szenvedélyig igató eszközét látták, csakhamar bezárták ugyan, de míg nyitva volt, több látogató érdekes rajzokat és fényképeket vett föl a kétszögkivül ritka kiállításról. A fölvételek közül mi is bemutatunk egyet lapunk mai számában.

A Tophane fegyvergyár Galata és Ortaköi városrészek közt fekszik s homlokzatával a tengerre néz. Eredetileg keresztény zárda volt, de már II. Mohamed, Konstantinápoly elfoglalója, elhatározta, hogy ágyúöntő műhelylyé alakítja át. Több ízben leégett, s a régi épületből alig maradt fenn valami. A jelenlegi épületet 1745-ben, I. Mohamed idejében emelték. Ennek belső berendezése a jelenlegi igazgatónak, Zaki pasa tüzérezredesnek az érdeme, ki, mint mondják, igen mintaszereleg szervezte az egészet. Belsejé azonban európai emberek csak kevéssé ismerik, mert a gyár és a fegyvertár megtekintése csak katonai engedély mellett lehet.

A nagy kiterjedésű s csinos rácsos körülött épületesport udvarán egy kis házban mutogatták a múlt szeptember hóban az örmény lázongóktól elszedett pusztító tárgyakat. A legtöbb néző csak az ablakokhoz bocsátották, csupán a hírlapírók és a kiválóbb látogatók juthattak be magába a terembe, hol a romboló tárgyak állványokon, csoportonként voltak elhelyezve s minden egyes csoportnál külön török és francia nyelvű föliatok magyarázták, ezt vagy azt hol találták. Az állványok alá rakták le a dinamitbombákat, vegyi eszközöket, löport, golyókat s más ilyes anyagokat. Meglehetősen nagy számmal voltak együtt a legkülönfélébb gyilkoló szerszámok is. Különös érdeklődést keltettek azok a bombák, melyeket az ottomán bank híres ostroma alkalmával találtak. Szintén nagymennyiségű bomba volt egy örmény tanítónél, ki a psamatiai leányiskolában működött. A képkönn látható óriási bombát, melynek 26 centiméter az átmérője, egy Jikubi nevű örmény nőnél találtak a Karnavule-utcában. A revolvereket és a lőpor nagy részét nem is állították ki, mivel igen nagy helyet foglaltak volna el.

* A csillagásznál ezen általában elfogadott és használt jelzések úgy értendők, hogy h—óra, m—percz, L—levegő átlátszósága, melynek fokozatait 1—4 számokkal jelölik úgy, hogy 1 teljesen derült, 4 pedig teljesen borított állapotot jelent; végül 200-szoros nagyítás a messzelátó (refraktor) lencséjének nagyítását jelenti. Szerk.

ÖRMÉNY BOMBÁK KIÁLLÍTÁSA KONSTANTINÁPOLYBAN.

A VELOCIPÉDEK GYÁRTÁSA.

Nagyon kevés iparág van, mely az újabb időkben oly rohamos emelkedést mutathatna fel, mint a velocipéd-gyártás. Ma már a szó szoros értelmében nagy iparrá lett, mely milliókban dolgozik. A három legelőkelőbb ország e tekintetben Anglia, Franciaország és az amerikai Egyesült-Államok. Határozott statisztikai számok még nincsenek, de egyes tények mutatják a mesés elterjedést.

Angliában például két évvel ezelőtt a velocipédekbe fektetett tőke 60 millió arany forint volt, jelenleg már 220 millió s csaknem mindennap alakulnak velocipéd-gyártó társaságok. Az Egyesült-Államokban a múlt évben több mint egy millió velocipédet készítettek, Angliából maga a kivitel mintegy 800.000 darab volt körülbelül 120 millió forint értékben. Franciaországban szintén készítettek egy negyedmilliónál többet.

Újabban a legjelentékenyebb velocipéd-gyár Franciaországban van, mert három híres gyáros, Clement, Gladiator és Humbert egyesülve nagy részvénytársaságot alakítottak e célra 10 millió forint alaptőkével. Clement, ki üzletét már 1878-ban kezdte, maga három gyárral rendelkezett s gépjéit a világ minden részében használják, különösen Európában és Dél-Amerikában. A Gladiator-társaság főként gyors versenygépeit által lett híres, Humbert gépjéi pedig csinoságukról híresek a főképezékek tulajdonosaihoz, hogy a párisi nők annyira megkedvelték a bicyclizést. A két előbb említett részvénytársaság mult évi tiszta jövedelme 800.000 forint volt. A Humbert-féle is jelentékeny lehet. Most e három egyesült hatalmas társaság természetesen még több s olcsóbb gépet fog termelni kitűnően berendezett gyáraikban s a bicyclizés még nagyobb elterjedést nyerhet.

A DÉVÉNYI EZREDEVI EMLÉKMŰ FÖLAVATÁSA.

Egymás után elmúltak azok a nevezetes napok, melyek az ezredévi emlékművek alap- vagy zárkövetelések, illetőleg e művek fölavatásának ünnepies végrehajtására voltak kitűzve.

A legutolsó ilyen nap október 18-dika volt, a mikorra a brassói és dévényi emlékművek fölavatásának kettős ünnepe esett. Magyarország keleti és nyugati határszélén egyszerre zendült meg a nemzeti Hymnus és a Szózat, s a magyar állam kormányának két tagja egyszerre dicsőítette honalapító őseinket, magasztalta nemzetünk államfentartó erejét s egyetértésre és testvéries együttműködésre buzdította az első ezer évet szerencsésen átélta fiait.

E kettős ünnep egyikének székhelye Dévény volt, az a kisded község, mely Pozsony városától nyugatra legvégso határszéli helységünk Ausztria felé. Itt lép be hazánk földére a Duna

s ugyancsak itt veszi magába bal felől a Morva folyót, mely jó darabon maga is határjelölő Magyarország és Alsó-Ausztria közt.

A Duna és Morva összeömlésénél támadt szögletet a Kis-Kárpátok legdélnyugatibb vége, a meredek hegyfokká alakult sziklás várhegy foglalja el, egészen belépve töveivel a folyók medrébe.

E hegyfoknak az egész hátát elfoglalta egykor a most romokban heverő vár, melyet a marahánok (morvák) még a magyarok bejövetele előtti időkben építettek s mely sok viszontagság átélése mellett egészen a század elejéig fennállott; ekkor 1809-ben a francziák löporral az egészet fölrobbantották. Az össze-vissza dől, omlott falak és bástyák ma is világosan mutatják a várnak egykori nagy terjedelmét s egyszersmind ritka festői tekintetűvé teszik a 220 méter magas csúszó sziklahegyét különösen a Duna felől, hol a hegynek a tövétől kezdve egész a tetőig mintegy egymásra tornyosulva tűnnek föl a szebbnél-szebb alakulások romrészletek.

Ennek a várhegynek a legmagasabb pontján emelkedik ma az ezredévi hét országos emlék egyike, környezve a régi belső vár romjaitól, a melyek közül azonban egész tövig messzire kilátszik az igen szépen tervezett és alkotott 21 méter magas oszlop.

A fölavatást b. Jósika Samu ő felsége személye melletti miniszter végezte nagy közönség jelenlétében.

Pozsony megye 63 községének küldötteim kívül ott voltak a szomszéd Mosony, Sopron, Komárom, stb. megyék küldötségei, Pozsony város arisztokracziájának sok tagja, a közös hadsereg és a honvédség köréből vagy száz főnyi főbb és alsóbrangú tiszt, a klerus sok előkelője, számos fővárosi és pozsonyi hírlapíró s a társadalom minden osztályából meghívott vendégek.

Az ezen alkalomra zászlódíszát öltött Pozsonyból négy nagy hajó szállította a közönséget az innen egyóránnyira levő Dévénybe. A miniszter és vele együtt a meghívott vendégsereg az utolsó hajón délelőtti 10 órakor indult el egy katonai zenekar zenéjének kísérete mellett.

Mikor a hajó a hegyektől szegélyezett Dunán mintegy a fele útjáig ért, a borús idő daczára is föltűnt a tavóban a fölavatandó emlék, majd pedig a hegy minden részét ellepő népsokaság, mely igazi lelkesedéssel fogadta az ünnep fő szereplőit. Dévényben a partra szállott vendégek gyalog haladtak föl a várba az ez alkalomra jól rendbe hozott úton. A vár felé nyíló útca alsó végén zöld galyakból szerkesztett diadal-kapu volt állítva. A koszorúkkal földszített házakon mindenütt ott lengettek a nemzeti zászlók. Főnt az alsó várnak a Duna felé emelkedő tagas oldalrét díszsátor és szónoki emelvény, ezek mögött pedig a honvédségnek egy díszszáza volt föllállítva. Az ünnepi szertartásokat *Boltzár* cz. püspök s esztergomi érseki vicarius miséje kezdte meg a díszsátorban. A mise után a honvédek sortűzet adtak, a pozsonyi énekkar

pedig a Hymnust énekelte el. Erre *Berczik Gyula* műszaki tanácsos jelentést tett a miniszternek, hogy az emlékmű egészen készen áll s várja fölavatását. B. *Jósika Samu* miniszter kalpagját levévén, rövid, de emelkedett szellemű beszéddel adta elő az ünnep és az emlékmű nagy nemzeti és országos jelentőségét s aztán átadta az emlékművet Pozsonymegye közönségének örök megőrzés és ápolás végett. A megye nevében *Zsigárdy* megyebizottsági tag hosszabb beszéddel vette át az emlékművet. Ekkor a pozsonyi énekhar a Szózatot énekelte el, a honvédszázad pedig újabb sortűzetet adott, s ezzel a szertartások sora véget ért.

Most az emlékmű közelebbi megtekintése következett. A miniszter haladt föl először a felső várba vezető szűk és meredek úton. Itt az emlékmű jeles tervezője és megvalósítója, *Berczik Gyula* műszaki tanácsos maga volt a kalauz és szolgált magyarázatokkal a miniszternek a műről, a mely mellől még ilyen borús, esős időben

* A földgömb legnagyobb ekéje Kaliforniában van, 5 1/2 méter hosszú s 16.329 kilo súlyú. *Gőz* hajítja s egy nap alatt 20 hektár területet képes megszántani, miközben a fűtéséhez két tonna szén sem szükséges.

* Óriási gombatelep. Páris mellett nagy területek vannak gombatermesztésre. Egyik terület 10 kilométer hosszú. Egy tenyésző telepének hossza pedig 35 kilométernyi.

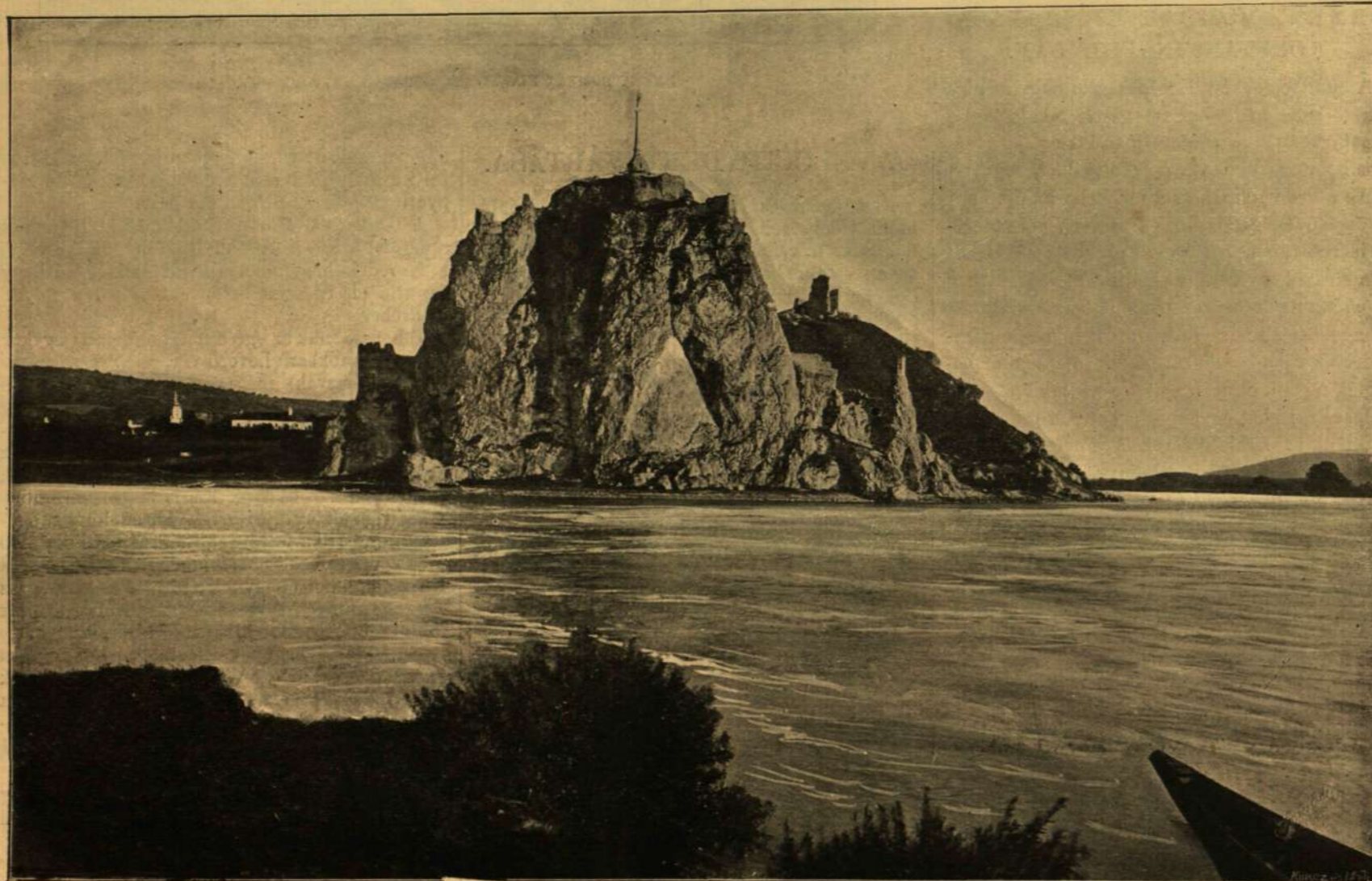
* Az időjárás a jelen évben a legszesélyesebbek közé tartozott. Nálunk szokatlannul hűvös esős nyár volt s Európa több részeiben viharok és árvizek dúltak. A többi világrészekben is általában kedvezőtlen volt az időjárás. Ausztráliában és Éjszaki-Amerikában rettenetes forróság volt. Ausztráliában január első felében a forróság több ezer embert és sok állatot ölt meg. Több helyen három héten át állandóan 40° C.-nál magasabb volt a forróság. Uj-Dél-Walesben a Darling folyó mellett még forróbb volt, s január 18-án 53-9° C. óriási forróságot észleltek. Az Egyesült-Államokban augusztus havában volt nagy forróság, nem emelkedett ugyan tartósan a 40-ik fok felé, de teljes szélesedő volt s ezen-

* Érdekes kalandja volt egy angol nőnek Singapore közelében. Egy este, a mint velocipédén hazafel ment, útközben párdüccszal találkozott. Hirtelen föltalálva magát, egész erővel futott gépjével a vadállat felé, mely a szokatlan tüneménytől megijedve elfutott.

* Kizárólag nők számára készített folyóirat először 1702-ben jelent meg Angliában «Nők Naplója» czim alatt. Londonban egy vállalkozó könyvkereskedő adta ki s főképp háztartási dolgokkal foglalkozott. Konyharecepteket s illatszerek készítmódjait közölte.

* A mahagoni fát dr. Göbbon londoni orvos a 17-ik század első felében hozatta először Európába Nyugat Indiából, mivel az a hire volt, hogy pora a khina-por helyettesítheti. Mivel ez nem bizonyult valósnak, a még nem használt fából iróasztalt készített s ez annyira csinos volt, hogy egész London eljárt megbámulására s azontul a mahagoni fát nagyban használták bútorkészítésre.

* A legnagyobb hírlapot a világon New-Yorkban 1859-ben adták ki «*Illuminand* Guadriple

A DÉVÉNYI VÁRHEGY AZ EZREDEVI EMLÉKKEL. — Koszics Ede fényképe után.

is elragadó kilátás nyílik úgy Pozsony felé, mint be Alsó-Ausztriába a Duna és Morva melleikén elterülő tágas lapályra.

Az emlékmű megtekintésére a hely szűke miatt csak apró csapatokként lehetett föleresztetni a közönséget, melynek minden tagja azzal a meggyőződéssel tért vissza a sziklaoromról, hogy *Berczik Gyula*, a hét emlékmű tervezője, itt is jelesen, sőt művészettel végezte föladatát.

EGYVELEG.

* Óriási óra. San-Franciskóban van egy hatalmas, sürtített levegő által hajtott óra, melynek 500 óralapja van, az épület minden szobájában más.

* A kakuktojás is mesés hit. A kakuk a földrakja tojásait, rendszeren nyolcra egyszerre, melyek más madarakéhoz nagyon hasonlítanak. A tojás után a hímek egyike (mert minden nősténykakuknak 3-4 férje van) fölveszi a csőrrel a tojást s valamely más madár fészékébe viszi, hol azt az illető madár kikölti, de családja veszére, mert a fiatal kakuk már 12 óra múlva úr a fészékben, mostoha testvéreit kidobja onnan s minden edelt maga fal föl.

kívül a levegő nedves volt, mely a kigőzölgést megnehezítette és a napszúrát előmozdította. Magában New-Yorkban aug. 5-12 közt 625 ember halt meg napszúrás miatt s több mint másfélszer ló pusztult el.

* Az egyetlen mérges madár, melyet ismerünk, Uj-Guineában van. Ez a *R'pir N'droh*, azaz halálmadár. Galamb nagyságú, nehezen repül, s könnyen megfogható. Csupése fájdalom, gyakran ajakgörcsöt, vagy vakaságot okoz. A legtöbb megcsipett állat rövid idő múlva elpusztul.

* Játszóterek a háztetőkön. New-Yorkban az utcákon rendkívül élénk a forgalom s némely helyeken igen veszélyes a gyermekeknek. Ezért egyes nagy középületek háztetőin gondosan bekerített játszótereket csináltak gyermekek számára, melyek azért is jobbák, mivel itt sokkal tisztább a levegő, mint az utcákon.

* Hajó az erdőben. Jáva sziget fővárosa, Batavia, közelében a tengerparttól 3 kilométer távolságra az erdőben egy nagy tengeri hajó van. A Krakatoa tűzhányó kitörésekor a tenger olyan óriási hullámokat hányt, hogy egy ilyen hullám ezt a hajót a szárazra s épen az erdőbe dobta ki. Ma közbámulat tárgya a nagy hajó.

* A tevé húsát divatba hozták Párisban. Algirből nagyobb mennyiségben szállítják s különösen lágysága miatt nagyra becsülik.

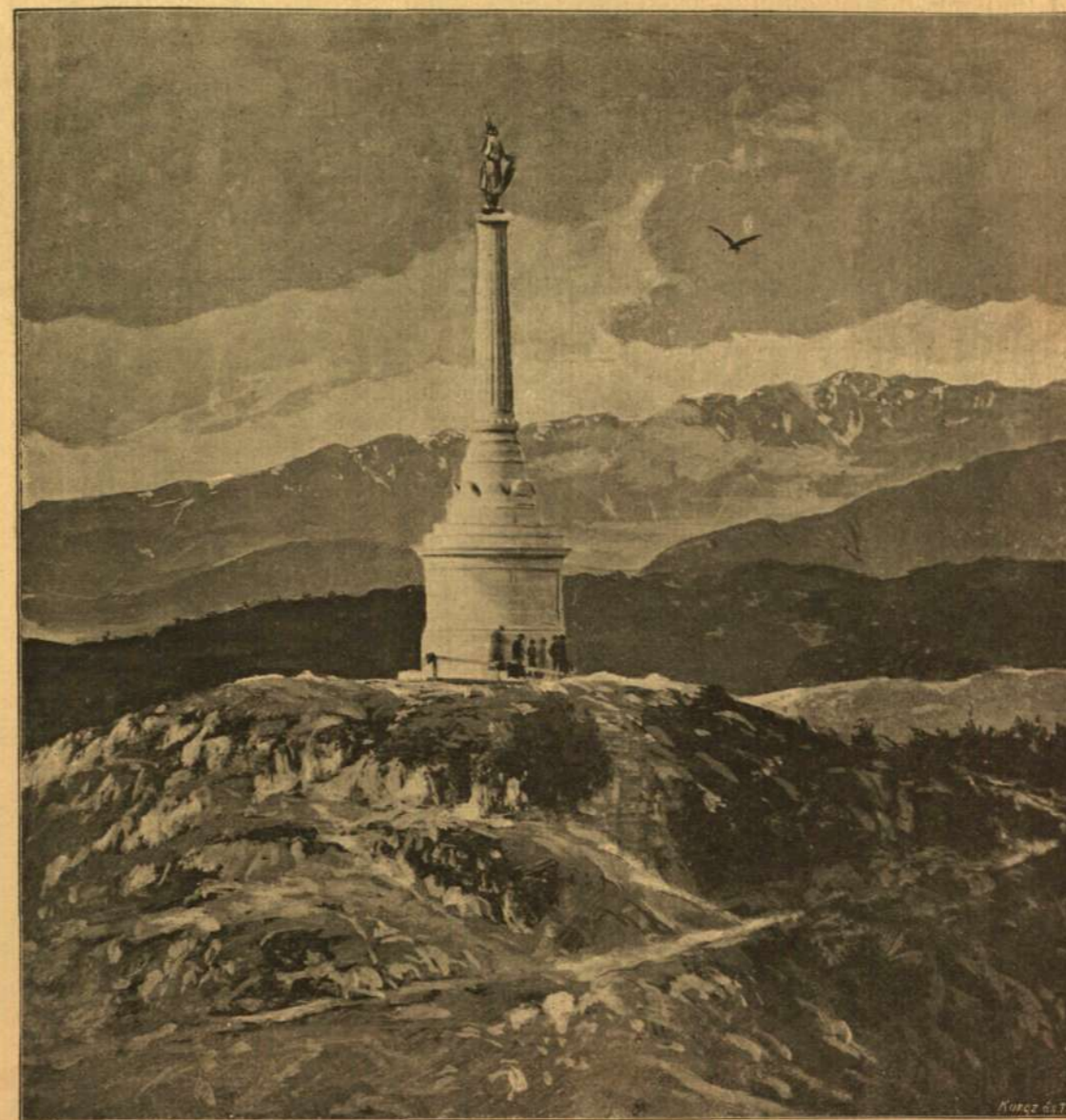
Constellation» czim alatt. Alakja és nagysága a biliardhoz hasonló. 2 1/2 méter hosszú, 1 1/2 méter széles. Mind a 8 oldalán 13 hasáb van 1 1/2 méter hosszúságban. Papírja igen erős; egy rizma három mászat nyom. Negyven ember 8 hétig dolgozott ezen a lapóriáson.

* A pápa szenvedélyes és jeles sakkozó. Rendszeren esténként szokott régi barátjával egy Gyula nevű dömés baráttal játszani.

* Krüger elnök, a híres dél-afrikai bölcs vezér, most ünnepelte 71-ik születés napját s ez alkalomból többek közt két életnagyságú oroszlán márványszobrot is kapott ajándékba, melyet az elnöki palota előtt állított föl. Az öreg ur különben aligha marad sokáig az elnöki széken, mivel erős dohányzás miatt hallása rendkívül megromlott.

* Veszélyes diósőség. Egy amerikai színész a felléptekor kapott sok virágkoszorút csaknem megölte, nagynehezen tudták életre hozni s hetekig beteg maradt.

* «Enciclopedia Dantesca» czimű mű jelenik meg Milanóban, melyben a Dante műveiben előforduló szavak, s az ő rá vonatkozó nevek betűrendben kritikailag tárgyalatnak. Az érdekes műből eddig az A—E betűket tartalmazó vasos kötet jelent meg, a második kötetet 1898-ban adják ki.

AZ EZREDEVI EMLÉKOSZLOP A BRASSÓI CZENK-HEGYEN.

A CZENK-HEGYI EZREDEVI EMLÉK.

A havasok közepette, a Czenk-hegy tövében elnyúló kies völgyben terül el Brassó nevezetes városa, igen érdekes épületeivel, melyek gyöngye a hatalmas székesegyház.

A hétszázhatvan méter magas Czenk zord ormáról méltóságosan tekint alá a városra az e hó 18-án fölavatott ezredevi emlékmű, mely nemcsak a város minden részéből, hanem a szomszéd megyékből és a Románia határán álló havasok csücsairől is jól látható.

A Czenk-hegy tetejére a városból keskeny kigyózdó út vezet föl, melyen az emlékműhöz másfél órai fáradságos gyaloglás után juthatni. Ezen az úton haladt föl diszmenetben *Percezel* Dezső belügyminiszter vezetése alatt az a válogatott és népes közönség is, mely a sikerült emlékmű fölavató ünnepén közelből és távolból Brassóba gyülekezett e napra. A fölavató ünnep teljesen méltó volt az emlékműhöz és az abban megörökített eszméhez. A miniszter jól eltalálta a hangot és módot, a mint e nemzetiségi helyen a magyar állam és nemzet nevében beszélnie kellett; de viszont Brassó város polgármestere, *Jakobi* is szép példáját adta tapintatosságának és hazafiságának a miniszter szavaira adott válaszában, melylyel az emlékművet Brassó város őrzésébe és gondozásába átvette s polgártársait az az iránti kegyeletes érzésekre és hazafias magatartásra buzdította.

Ez alkalomból méltó az emlékszó helyéről is szólnunk röviden.

A brassóiak tapasztalván a Czenk-hegyről nyíló kilátás szépségét, ugyanott már régebben egy fallal kerített kilátó helyet építettek. E mögött mintegy 30 méternyire emelkedik a hegynek az a legmagasabb része, melyen az emlékmű áll.

Elképzelhető, hogy út hiányában itt a hegytetőn az emlék fölépítése rendkívül nagy nehézségekkel járt. Az anyagok fölszállítására a Czenk-hegy oldalán tetemes költséggel siklót kellett építeni, melyen a rakományokat lóerővel hajtott emelőgéppel vontatták föl a hegy tővéből.

A sikló szerkesztése és elhelyezése majdnem

tíz hétig tartó munkába került, úgy, hogy az emlékmű az ünnepélyre való befejezetése végett fátylak mellett még éjjel is folyt a munka. Az emlék tervezését és az építés körül szükséges művezetői teendőket *Berczik Gyula* műszaki tanácsos végezte.

Az emlék építészeti eszméje hasonló a dévényi emlékéhez, kiképzésében és tagozásában azonban teljesen más.

A 8 méter magas kerek alapzat tetején, díszes kőkoszorú övedzi a 10 méter magas erős dór oszlop lábát.

A hatalmas oszlopfőjen áll *Jankovics* szoborműve, mely Árpád korabeli vitézt ábrázol, és hasonmása annak az alaknak, mely a dévényi emlékmű tetején áll.

Az emlék kolos-monostori homokos-mészkből épült. Egész magassága 21 méter, vagyis épen akkora, mint a dévényi. Építési költsége 22,000 forintra ment.

A FÖLDRAJZI TÁRSASÁG DÍSZGYÜLÉSE.

Huszonöt esztendővel ezelőtt alakították meg lelkes tudósok a magyar földrajzi társaságot, külön tudományos testület szervezvé a földrajzi kutatásokra. Kiváló pártfogók érdeklődése, — így Rudolf trónörökös is — a társaság vezetőinek és tagjainak buzgósa mellett, a földrajzi társaság előkelő tényező lett a magyar tudományos életben, terjesztette a földrajzi ismereteket, eredeti kutatásokat folytatótt, s a külföld munkásságát is közvetítette. A negyedszázados múltat október 18-ikán ünnepelte meg a társaság jubiláris közgyűléssel, mely a magyar tud. akadémia dísztermében előkelő közönséget gyűjtött össze. Megjelent *Koburg Fülöp* herceg is, a társaság áldozatkész védnöke, kit megjelenésekor a társaság tisztikara fogadott, a közönség pedig eljenzésekkel üdvözölte.

Az elnöki emelvényen a főhelyet *Koburg Fülöp* herceg, mint a közgyűlés elnöke foglalta el; tőle jobbra dr. *Vámbery Armin* tiszteletbeli elnök és dr. *Erődi Béla* elnök, balról *Berczik Antal* főtitkár. A közönség soraitban voltak: gróf *Zichy József* volt miniszter, herceg *Lobkovicz* hadtestparancsnok,

Ghiczy és *Forinyák* altábornagyk, *Ráth Károly* főpolgármester, *Szalay Imre* és *Heim Péter* miniszteri tanácsosok, *Déchy Mór* (Odesszából), *György Aladár*, *Entz Géza* és *P. Theurek* Emil, egyetemi tanárok, stb. Képviseletük magukat a hazai tudományos intézeteken kívül a külföldről: a bécsi földrajzi társaság főtitkárával dr. *Gallina Ernővel*, *Haradauer* Károly ezredessel és *Krifka Ottó* tüzérfőhadnaggyal, — továbbá a «Kereskedelmi földrajzi társaság» (Páris), melyet *Gauthiot* Róbert képviselt.

Dr. *Erődi Béla* üdvözölte a herceget, s kérte, hogy a gyűlésen elnököljön.

Koburg Fülöp herceg erre a következő beszéddel mondotta:

«Köszönöm tisztelt elnök úr meleg üdvözlését, viszont szívvel üdvözölöm a megjelent tisztelt vendégeket és tagokat. Nemesek társaságunkban elfoglalt állásomnál fogva, hanem azon érdeklődésből kifolyólag is, melylyel a földrajzi tudomány iránt viselkedem, mindig figyelemmel kísérem társaságunk működését; s arról győződtem meg, hogy társaságunk mindenkor hí maradt feladatahoz, serényen dolgozott, hogy céljait elérje. Mig idehaza felolvasásai és közleményei által a földrajzi ismereteket buzgón terjesztette, addig a külfölddel is iparkodott a hazai földrajzi munkásság eredményeit megismertetni. Tagjai azonban nemcsak idehaza munkálkodtak, hazánk földjének megismertésén, hanem többen közülük más földrészekben is megfordultak a kutatás és ismeretszerzés céljából. Társaságunk az által, hogy a földrajzi kongresszusokon hazánkat képviselte, hogy az öt földrészen létező rokon társaságokkal élénk csereviszonyt létesített, — terjesztője lett a magyar névnek, a magyar tudományos munkásság ismertetésének. Ilyképen hasznos szolgálatot tettünk a magyar közművelődésnek és a tudománynak, miért is méltán megillet minket a mai ünnep, melyet társaságunk fennállásának huszonötödik éve alkalmából tartunk. Örömmel nyitom meg tehát ezen ünnepélyes ülést, melynek további vezetésére elnök urat kérem fel.» (Eljenzés.)

Erre az egyes intézetek üdvözölő szónokai következtek, kik közül dr. *Molnar* Viktor osztálytanácsos a kultuszminiszterium, *Kullmann* Lajos tanácsos pedig a főváros nevében üdvözölte a társaságot. Majd az üdvözölő táviratokat olvasták föl. A külföldről érkezett számos üdvözlés is bizonyítja, hogy a társaságnak mennyi kapcsolata van távoli tudományos egyesületekkel.

A felolvasások sorát dr. *Erődi Béla* nyitotta meg, szövege a társaság eddigi működéséről, felsorolva fejlődésének jelentősebb mozzanatait. Az alapítók sorából *Hunfalvy János*, az első elnök, továbbá *Vámbery Armin*, az első alelnök és *Berczik Antal* főtitkár valnak ki, kik közül az utóbbi maig is buzgón tölti be tisztét. (Eljenzés.) Melegen emlékezett meg a társaság elhunyt protektoráról, *Rudolf trónörökös*ről, kit a társaság együtt gyászolt és siratott a nemzettel, majd hálaérzettel fordult az új védnök, *Koburg Fülöp* herceg felé, a ki dícső elődjének nyomába lépett és oltalmába fogadta a társaságot. (Eljenzés.)

Ezután *Lóczy* Lajos, mint a Balaton-bizottság elnöke, *Berczik Antal* pedig, mint a társaság főtitkára tett jelentést. Ez utóbbi szerint a jubiláló társaságnak 598 tagja van, ezek közt 37 külföldi és 11 belföldi tiszt. tag. Tiszteletbeli elnökök: gróf *Széchenyi Béla* és dr. *Vámbery Armin*. Az alapítványi tőke 4500 ft tesz ki.

Végül még dr. *Márki Sándor* kolozsvári egyetemi tanár érkezett «A magyar térképírás múltjáról és jelenéről». Erre dr. *Erődi Béla* még egyszer köszönetet mondott megjelenésért *Koburg Fülöp* hercegnek, a ki a király előtt is kegyes volt a társaság jubileum ünnepét szóba hozni. Ez alkalommal ő felsége kijelentette, hogy «élénk figyelemmel és érdeklődéssel kíséri a társaság működését». E nyilatkozat után arra kéri a herceget, hogy a díszgyűlés lefolyásáról is jelentést tegyen a királynak, a ki iránt a társaság a legmélyebb hódolattal van. A király életétese hangzott most.

Koburg Fülöp herceg pedig a gyűlést azzal az óhajattal zárta be, hogy «virágozzanak mindazon intézmények, melyek a magyar műveltség továbbfejlesztésére vannak hivatva, köztük a mi társaságunk is!»

A lelkes szavakra hosszas eljenzés válaszolt s aztán az ünnepelő közönség szétszórt. A gyűlés után ünnepi ebéd volt az István főherceg-szállóban.

A herceg a díszgyűlés hódoló üdvözlését azonnal tudatta a királynival, s másnap meg is érkezett a herceggel a király válasza, mely így szól: «Ő felsége a magyar földrajzi társaságnak a tegnapi díszülés alkalmával kifejezett hódolattal legkegyesebben tudomásul vette». II. *Lipót* belga király szintén üdvözölte a társaságot. Távirata a díszülés után érkezett meg s benne a király melegen üdvözölvén a társaságot, szerencsekívánatait fejezi ki. *Turr* tábornok Nizzából küldött üdvözölő táviratot.

KÉPEK A KIÁLLÍTÁSBÓL.

Az utolsó napok — verőfény és lucos eső fölválva. Egyszer tündökölnek az aranyos kupolák, sűrű csoportok lepik el a sárga porondal behintett utakat, máskor nedves párázat von fátóit a pavilonokra és csarnokokra, s az ázott utakon sietve menekülnek egyik helyről a másikra. A sárga levelektől hiába tisztogatják meg az utakat. A pázsit üde és zöld, de rája tűzdelődött a fonyadt levél. A zene is szól még mindenhol, de a terített asztalok már megfogytak a vendéglők és kioszkok előtt. Közönségek az ereszek alá húzódnak. A világos, könnyű nyári öltönyök helyett pelerinek és felső kabátok, napernyők helyett esernyők.

A csarnokokban 4 óra után már alig lehet látni, borult időben akkor sem. A nagy iparcarnokot 6 órakor villamos világítás mellett újra megnyitják. El is lepik, mert a roppant helyiségben enyhébb a levegő. A korzó villamos holdjai csak úgy fénylenek, mint a nyáron, de a közönség nem tolong többé se a zene-pavillon, se a szökökút körül. A szökökút is siet elvégezni villamos ragyogását. Már 7 órakor kigyúlnak szivárványos színei, aztán hamar beáll a csönd.

A szeszélyes nyár után az őszi napok talán még szebbek voltak. A kiállítás látogatása szeptemberben pezsgött legjobban. Októbernek, az utolsó hónapnak is megvan a maga közönsége, azok, a kik elkéstek, de a kik siettek ki nem maradni. A vidék tömeges látogatásai még a legutolsó napokban sem szűntek meg.

Hanem bizony sok megváltozott az utolsó napokra. A bejáratoknál sincs többé a kíváncsi tömeg, mely állhatatosan foglalt helyet, s nézte a ki- és bejövőket, lesett egy-egy nevezetes alakot, várta a falusiak festői csoportját. A hordárok, a gyermeközök, kik a közelben veszteglő bérkosikat kínálgatták a kijövőeknek, s programot, térképet, kiállítási érmekeket, virágot, gyufát mindenkinek, szintén elszéledtek más foglalkozás és színhely után. A két főbejáratnak még megvan forgalma és színe. Ezekhez torkollik a város legfőbb útvonala, s ide hozza a közönséget. De a mellék-kapuknál már nem berregnek oly szaporán a turnikék, melyeknek ágát minden belépőnek a csipőjével kell érinteni, s a gép így adja tudtúl, hányan háborgatták.

A harmadik kapu alatt is sok ezer ember sürgött-forgott a szebb napokban. Ez az úgynevezett *székely kapu*, mert egészen a székely házak előtt szokásos kapuk mintájára készült, faragott és cifrázott gerendákkal, zsindeles tetővel. Ettől a kaputól indul a villamos vasút, végig a kiállítási körúton egészen a tóig.

A *hadügyi csoport* köztudomás szerint az ezredéves kiállítás egyik nevezetessége. Nemesek a hadi felszerelés képe ez, hanem a hadsereg múltjának, fejlődésének feltüntetése. A katonai rendkívüli érdeklődéssel nézi végig. A közönségnek pedig szinte megborzong a háta, mikor látja a legtükrösebb fegyvereket, a különböző lövegeket, melyek közt csak a közönségesebb még az akkora, mint egy nagy cukorsüveg. Lehet aztán látni azokat az érc-óriásokat, melyek kivetik a lövegeket. Nemesek a bejáratoknál imponálnak a félelmetes ágyúk, a hadsereg kiállítási pavillonjának udvarán helyezték el a legnagyobb ostromágyúkat. Ott van mellőlük letéve egy pár acél lemez, másfél arasznyi széles, és átlóve olyan szépen, mintha csak agyagot járt volna át a borzasztó löveg.

Az öldöklő fegyverek és gépek szomszédságában rendezték el mintegy enyhítést, a háború borzalmainak enyhítésére alakult *vörös-kereszt-egylet* kiállítását, a tábori kórházakkal, sebészt szállító kocsiakkal, orvosi eszközökkel, gyógy-szertári és ápolási felszereléssel. Képünk egy tábori sátor kórházat mutat be. A vízmentes vásznakat gyorsan ki lehet feszíteni, csak néhány czölöpöt kell leverti s pár rudat föllátni. A szegény sebertűt így gyorsan árnyékos és védett helyre juthat.

A kiállítás pompás csarnokai, monumentális hatású épületei közt szinte jól esik az apróbb pavilonokkal találkozni. Ezek legnagyobb részét magánosok, egyesületek vagy részvénytársaságok emelték. Csinosság, izlés nélkül nincs egy sem. Némelyik pedig derűtlenségével, szépségével járják bele a kiállítás külső hatásába, tartalma jelentőségét nem is említve.

Koburg Fülöp uradalmának pavillonja gömbölyű gerendákból van összeróva, mint erdősi vidéken szokás. Uri vadász-tanyának tűnik föl. Belsejében a herceg felsőmagyarországi uradalmának nemesak gazdasági kiállítását találjuk, hanem a bányászatát is, kőszénét, vasgyári termékeket, erdei kitömött vadakat és szárnyasokat.

KÉT SZÉKELY VÉRTANÚ EMLÉKE.

Az 1848/49-i szabadságharcnak rég porló hősei és áldozatai közül igen soknak még a nyugvóhelyét sem ismeri a mai nemzedék. Ki tudja, hányan kerültek a csatatereken rögtönzött közös sírokba, vagy hányan a sírhalmát söpörte el azóta az idők szele! Már-már a feledés leple borult két esziki hősekre, *Tamás* András alezredesnek és *Sándor* László őrnagynak ment a kiállításra. A kereskedelmi tengerészeti kiállításon *Nagy* tengerészkapitány kalauzolta a társaságot. Itt találkozott a főhercegnő véglegényével, *Lajos Fülöp* orleansi herceggel, a ki *Lipót Fülöp* herceggel, a kőburgi herceg fiával és egy francia báró kíséretében jött ki. A társaság együtt is még hosszabb időt töltött a kiállításon, majd egy kis gőzhajóval hajózátkoztak a tavon, gyönyörködve a történelmi épületesoport képében. *József* főherceg és *Koburg Fülöp* herceg, kik a délután folyamán szintén meglátogatták a kiállítást, már korábban eltávoztak. E hó 20-ikán délután *Frigyes* főherceg nejevel, *Isabella* hercegnővel látogatta meg a kiállítást. *József* főherceg és neje *Klotild* főhercegnő asszony 5 óra tájban érkeztek a kiállításra, az iparcarnokban hosszabb ideig tartózkodtak s több tárgyat megvásároltak.

Dunai vívők fényképe után.

KÉT SZÉKELY VÉRTANÚ EMLÉKOSZLOPA KOLOSZVÁRTI.

hirhadt *Urban* 1849 okt. 18-án haditörvényszéki halálra ítélte, kivégeztette s holttestét Kolozsvártól nem messzire elásta. A két vértanú nyugvóhelye, mint pontosan megállapították, a magyar államvasutak területén van. A mint ezt biztosan kiderítették, a kolozsvári honvéd-egyesület közreműködése mellett egy bizottság alakult, hogy a szomorú emlékü helyen emlékoszlopot állíttson. A kegyeletes vállalat sikerült is. Folyó október hó 18-án, mint a kivégzés 47-dik évforduló napján, nagy résztvevő közönség jelenlétében megtörtént az emlékü ünnepélyes leleplezése. Az obelisz alakú s vasráccsal kerített emlékü számára a magyar államvasutak kolozsvári üzletvezetőségének ajánlata alapján a kereskedelemügyi miniszter engedte át a kellő helyet a magyar államvasutak területén; magát az emlékoszlopot *Smid* Dávid kolozsvári kőbányatulajdonos készítette el saját költségén, a vaskerítéshez pedig *Remenyik* Lajos és fia vaskereskedő cég adományozta a vasanyagot, egyes kolozsvári iparosok és magánosok is készséggel járultak munkájukkal, vagy adományaikkal az emlékü teljes és díszes elkészítéséhez. Az eddig jelten sir imár meg van mentve az elfelejtéstől.

AZ EZREDÉVI ÜNNEPÉLYEK.

A kiállítás utolsó napjain még mindig érkeznek tömeges látogatók a vidékről, tanulók, falusiak; vasárnapra pedig Bécsből várnak ezer kispárosot. Még az utolsó napon, november 2-ikán is rendeznek tömeges látogatást. Előbb ezek azért nem jöhetnek, mert a barak-szállások addig le vannak foglalva. Az idő azonban a közelebbi napokban széles volt, esővel, az őszi napugárral váltakozva. Az utolsó héten a kiállítás látogatottabb helyén mindenütt játszanak a katonai zenekarok, a sötét-dás beálltával a szökökút azzonnal megkezdí játékaikat s minden félórán ismétlődik 9 óráig. A kiállítás bezárása november 3-ikán lesz.

Fejedelmi vendégek. E hó 19-ikén délután ismét fejedelmi vendégek voltak a kiállításnak. *Mária Dorothea* főhercegnő, nővérével, *Ervésbet* főhercegnővel és *Szirmay* grófnő udvarhölgy kíséretében ment a kiállításra. A kereskedelmi tengerészeti kiállításon *Nagy* tengerészkapitány kalauzolta a társaságot. Itt találkozott a főhercegnő véglegényével, *Lajos Fülöp* orleansi herceggel, a ki *Lipót Fülöp* herceggel, a kőburgi herceg fiával és egy francia báró kíséretében jött ki. A társaság együtt is még hosszabb időt töltött a kiállításon, majd egy kis gőzhajóval hajózátkoztak a tavon, gyönyörködve a történelmi épületesoport képében. *József* főherceg és *Koburg Fülöp* herceg, kik a délután folyamán szintén meglátogatták a kiállítást, már korábban eltávoztak. E hó 20-ikán délután *Frigyes* főherceg nejevel, *Isabella* hercegnővel látogatta meg a kiállítást. *József* főherceg és neje *Klotild* főhercegnő asszony 5 óra tájban érkeztek a kiállításra, az iparcarnokban hosszabb ideig tartózkodtak s több tárgyat megvásároltak.

Tömeges látogatások a kiállításon. Még a legutolsó napokban is érkeznek az ország különböző részéből tömeges látogatók, kivált tanulók, kik tanárok vezetése alatt jönnek föl. A máramarosi *Rahórol* e hónap 22-én *Pogány* Zsigmond főszolgabíró vezetése alatt száz máramarosi orosz érkezett a kiállítás meglátogatására.

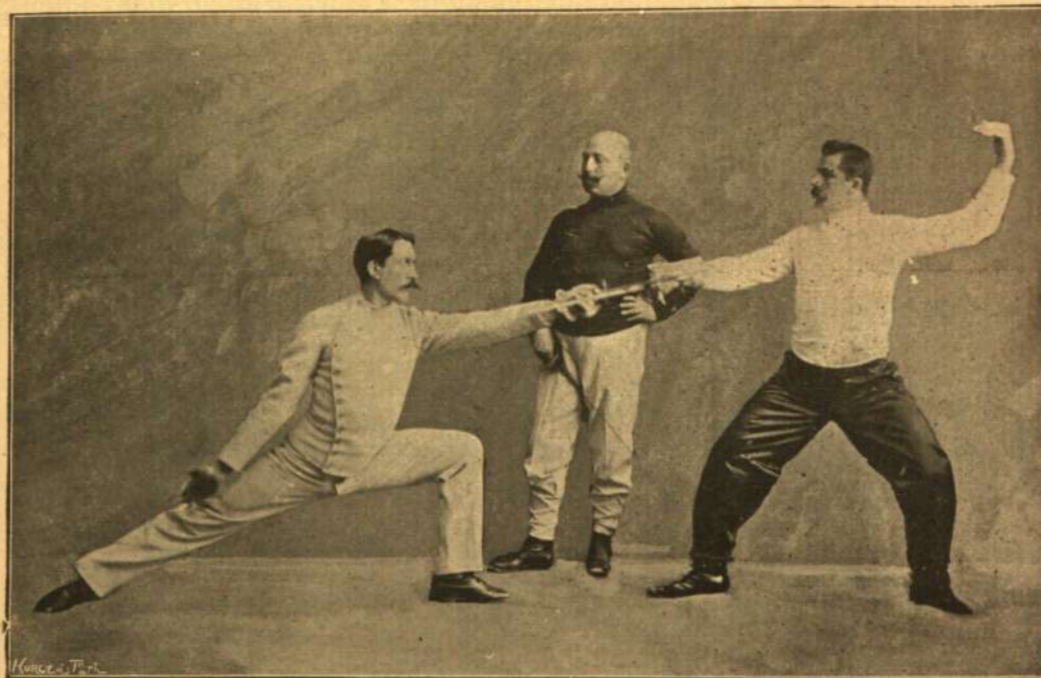
Az igazságügyi palota felavatása. Az új országház melletti igazságügyi palota zárókövének elhelyezése fényes ünnepélyvel történt meg október 20-ikán délelőtt. A király volt az ünnepély központja, ő tette meg az utolsó kalapácsütést a palota építésén.

A miniszterek, a bíróságok tagjai, a meghívottak az előcsarnokban gyűltek össze a király fogadására, ki előtt kevéssel *József* főherceg és *Koburg Fülöp* herceg is megérkezett. Ő felségét *Erdély* igazságügyminiszter fogadta, míg az egybegyűltek lelkesen éljenek. A király a nagy csarnokban levő „*Justitia*” szobor alatt föllépett emelvényre lépett, s *Erdély* igazságügyminiszter itt mondta el az üdvözlő beszédet, kérve ő felségét, illesztén be az igazságszolgáltatás templomának zárókövét.

A király erre így válaszolt: „Szívesen jöttem az igazságszolgáltatásnak szentelt e szép palota zárókövének letételére. A magyar felsőbíróságok az igazságügy tisztaságát mindenkor magasra tartották s nem kétem, hogy áthatva magasztos hivatásuktól, valamint szem előtt tartva, hogy ítéleteiket nevében hirdetik, ez új épületben is mindenkor csak a törvény és igazság fogja vezetni önöket és utódait, bírói kötelemük teljesítésénél.”

Czorda Bódog, a kuria alelnöke felolvasta ezután a zárkőbe illesztendő okiratot, melyet a király és két herceg aláírt. Erre a zárkőbe zárva a fülkébe helyezték, s a pallérok ráillesztették a kőlapot. Ezt a király, a hercegek, a jelen volt főméltóságok azután kalapácsal megütötték. A mikor vége volt a szertartásnak, a királynak bemutaták azokat a művészeket és iparosokat, a kik a palota építésében részt vettek. Így *Hauszmann* Alajost, *Lotz* Károlyt, *Senyei* Károlyt, *Zala* Györgyöt, *Strobl* Alajost, *Neuschloss* Marczelt és *Neuschloss* Ödönt, a kiknek ő felsége megelégedését nyilatkoztatta. A király azután meglátogatta kíséretével a palota belsejét. A kuria és a tábla elnökeinek vezetése mellett bejárta az összes termeket s dél felé járt az idő, a mikor a közönség lelkes éljenzése közt kocsijábaült s elhajtatott.

Az iparművészeti muzeum és iskola megnyitása. Az állói uton épült új iparművészeti muzeum és iskola ünnepélyes megnyitása Ő felsége jelenlétében október 25-én fog végbemenni.

Merignac Lucien.

Fodor Károly.

Gazzera Arthur.

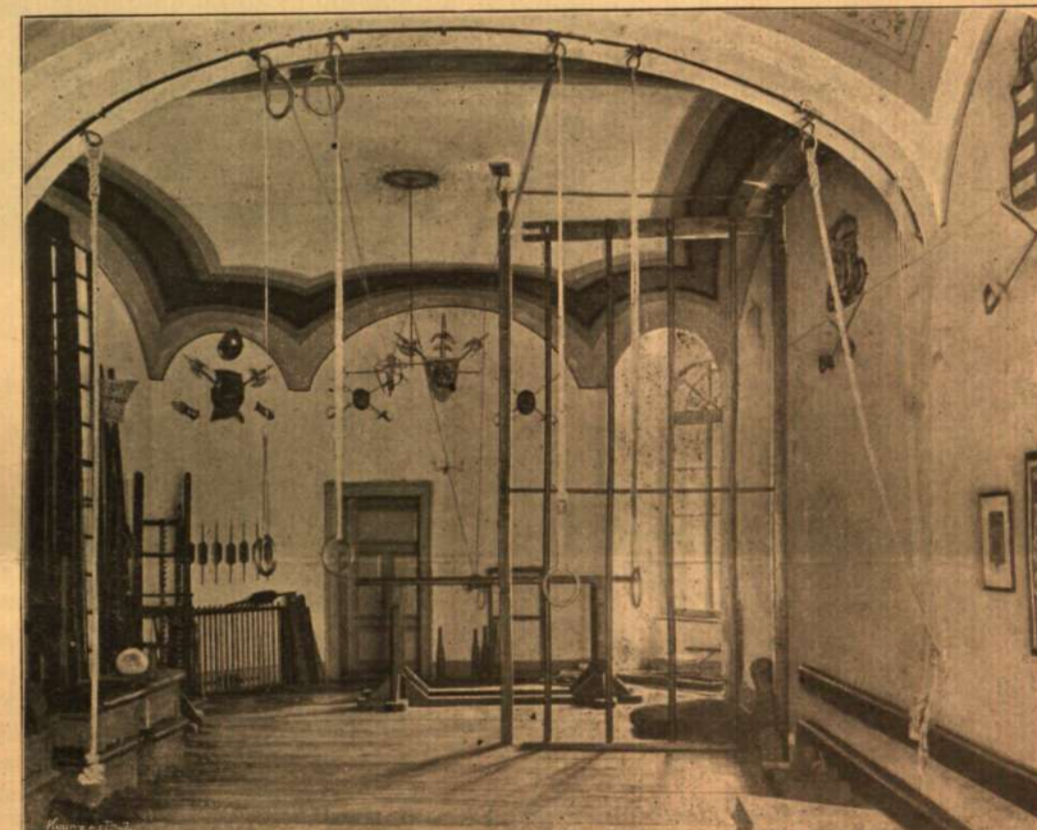
TÖRVIVÁS.

A FODOR-FÉLE VIVÓTERMEK.

Magyarországon alig ötven éve tanítják a rendszeres kard- és vítvívást, Olaszországban már századok óta. Magyarországon csak testedző sportként tanítják a vívást, Olaszországban a nemzeti nevelés egyik főfeltétele. De azért Magyarország sem a mesterek, sem az amatőr-vívók tekintetében egy lépéssel sincs hátrább az olaszoknál.

A múltban is voltak, a jelenben is vannak mestereink és amatőrjeink egyaránt, a kik egész bizvást versenyre szállhatnak az olaszokkal. A negyvenes évek mesterei: *Friedrich*, b. *Chappon*, *Clair*, később *Martinengo*, *Keresztessy* és *Carl* többek közt olyan amatőr-vívókat neveltek mint: b. *Wesselényi* Miklós, *Szemő* István, *Elek* Gusztáv, gróf *Károlyi* István, *kisbárai Kiss* Ferencz, gróf *Keglevich* István, *Perlaky* Kálmán, *kisfaludy Liptay* Kornél, *Bartha* Endre és a magyar társadalom számos más kitűnősége, a kik annak idején nem egy olasz mestervívóval diadalmasan mérték össze pengéiket.

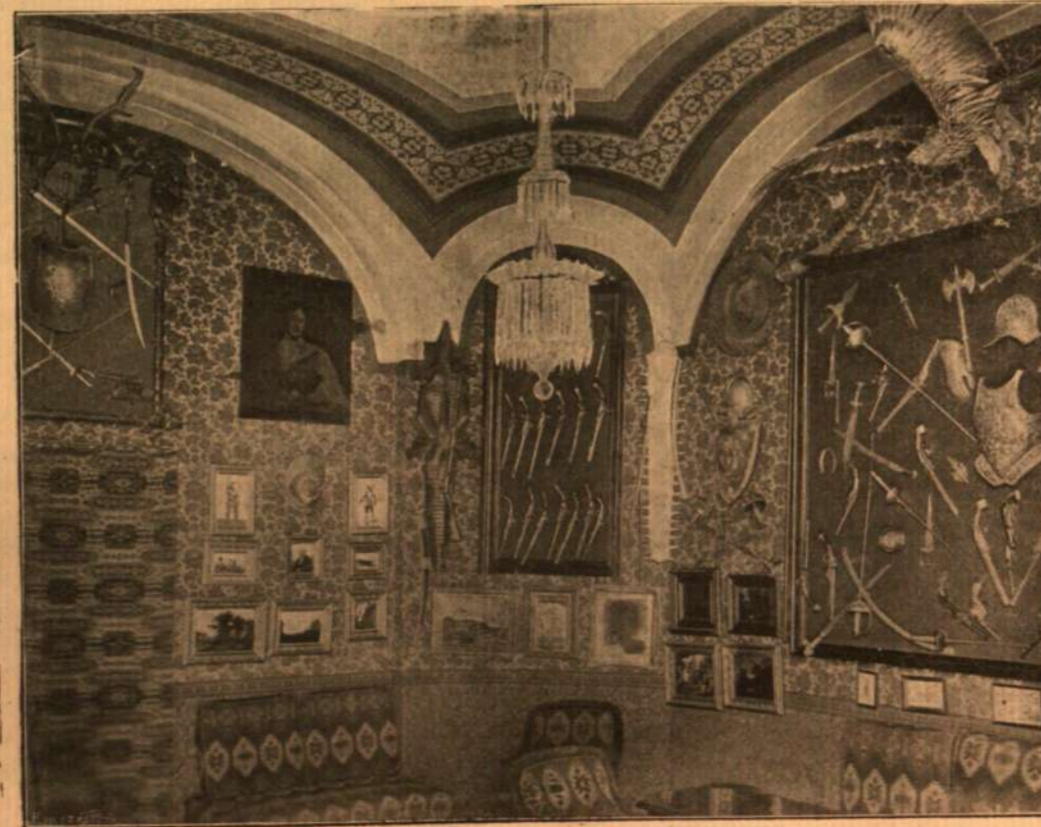
Az újabb nemzedék oktatása és a magyar vívó-sport tovább fejlesztése nem kevésbé hivatott mesterek kezébe van letéve, kik közül elég hivatkoz-nunk: *Vay* Lajos grófra, dr. *Benyovits* Lajosra, *Halász* Zsigára, *Sztrakay* Norbertre, *Szabó* Istvárra, *Fodor* Károlyra, báró *Chappon* Károlyra, *Rákossy* Gyulára és *Arlow* Gusztáv lovagra. Az

TORNATEREM FODOR VÍVÓ-ISKOLÁJÁBAN.

ról-bairól izléssel berendezett váró terem, társalgók, pihenők, öltözők és fürdők vannak, melyek este villamos világításban pompáznak. Magukban a termekben pedig élénk változatosságban magyar, olasz és francia mesterek tanítják a kard- és vítvívást minden elképzelhető rendszerét és alakzatát. A magyar kardvívást *Fodor* Károly, *Rákossy* Gyula, *Rebely* Jenő és *Kvass* mesterek tanítják; *Gazzera*, a római vívóakadémia hírneves tanára, az olasz kard- és vítvívást tanítja; *Merignac* Lucien pedig, ez a tüneményes francia vívó, a ki a nemzetközi vívóversenyen a világ legyőzhetetlen vívójának mutatta be magát, a törvívás magasabb művészetéből ad leckéket. Szóval a Fodor-féle vívóteremben — mai berendezésük mellett — minden ambíciózus vívó megtalálja mindazt, a mi a vívósport tanuláshoz, gyakorláshoz és művészi tökélyre való emeléséhez szükséges. Mintaszerű és minden ízében európai színvonalon álló vívóakadémia ez. Vezetőjének, *Fodor* Károlynak, érdemét elismerte a kormány is, mikor őt a kir. *József*-múgyetem s újabbban a kir. operaház vívómesterévé nevezte ki.

Fodor kezdeményezésére október 11-én a Vigadóban sikerült vívó-akadémiát rendeztek, melynek egyik kiváló érdekességű pontja volt *Merignac* vítvívó méltóság *Gazzera*-val, a Fodor-terem művezetőjével. Méltó ellenfelek voltak és a közönség élénken mégtapsolta a két művészies vívó viadalát. A jelen volt szépszámtú közönség élénkülésére a távozó *Merignac*ot, kinek babérkoszorút nyújtottak át. (cu.)

TÁRSALGÓ-TEREM FODOR VÍVÓ-ISKOLÁJÁBAN.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Ezer év. Irta Felszeghy Dezső. Kolozsvár 1896.
A mint ez íze is mutatja, e kis munka szintén a millenniumi irodalom egyik hajtása. Alkalmosságát még fokozza, hogy tiszta jövedelme, a mint a cím-lapon olvassuk, a Mátyás-szobor javára van szánva.

A 72 nyolcz soros versszakból álló költemény négy részből áll. A fejezetek címei: Honfoglalás; Fény és ború; Ebredés; Új élet. Szerző hazánk történetét mondja el, félig elbeszélő modorban, félig ódai hangon. Az első fejezet a honfoglalásról szól, a vezérek korából is fölemlítve Lehel kúrtját és a konstantinápolyi érczkapu bedöngését. A második fejezet Szent Istvántól a napoleoni háborúig terjed. A harmadik Kazinczy nyelvújításával kezdődik s a szabadságharc leveretésével végződik, végre a negyedik, napjainkat festi, egy pillantást vetve a jövőbe. A munka irodalmi színvonalon áll, de magasabb költői becsé nincs. Az eseményeknek egy pár szóval való jelzése nem alkalmas rá, hogy az olvasóban hangulatot ébresztszen, s a szerző reflexiója nem elég mély, ódai szárnyalása nem elég magas, hogy elég szint adjon a szintelen elbeszélésnek, melyben nem ritkák az ilyen száraz helyek:

«Tökölnek «kurucz-labancz» világa,
Szabadság-eszméket továbbra visz;

TÁBORI KÓRHÁZ A HADSEREG PAVILLONJA MELLETT.

Bécs megvédése, Párkányak csatája
S Károly jó kardja ér Budáig is.

Költői képei sem mindig szerencsések, pl.:

«Damaszk aczélya törve sem hajol meg»,

szerző felejté, hogy a damaszk aczél (dömőczki penge) épen hajlékonyságáról híres, aroncses hajtható, a nélkül, hogy ketté törnék. A műben egy pár történelmi botlás is fordul elő, ilyen például, hogy Rozgonyi Czeccziliát a XVI. század hős asszonyai sorában emlegeti. Ilyen, hogy a nemzet József császár erőszakosságai daczára sem engedí magát Napoleon által elcsábítottatni. József császár korát hazánk történetében II. Leopold alkotmányos uralkodása s az örökké emlékeztetés 1790—91 országgyűlés ében elválasztotta a napoleoni kortól. A füzetkésből mutatványul álljon itt az utolsó fejezet öt első verszaka.

Fölbredtem . . . Napsugár csókja éget,
Tavas virányin megint lomb fakad;
Élénken pezsdül fel a honi élet,
Földobog a szív: eszme, szó szabad.
Büszkén ragyog Szent István koronája,
Két drága gyönggyel megint ékesebb!
Hon Nemtője, — királyné sirta rája:
A könnyből — gyöngy s a harcából — béke lett.

Büszkén ragyog Szent István koronája,
Nemzetek látják fény-sugárait;
Egy új étlettel, melyre hív a pálya:
Szenteljék meg Deáknek álmait!
És mert a század forrong, mint az Etna
S még ködhomály túl völgyön, bérceken,
Az új életnek még gyermek hazája —
S még vér tapad a multból a seben.

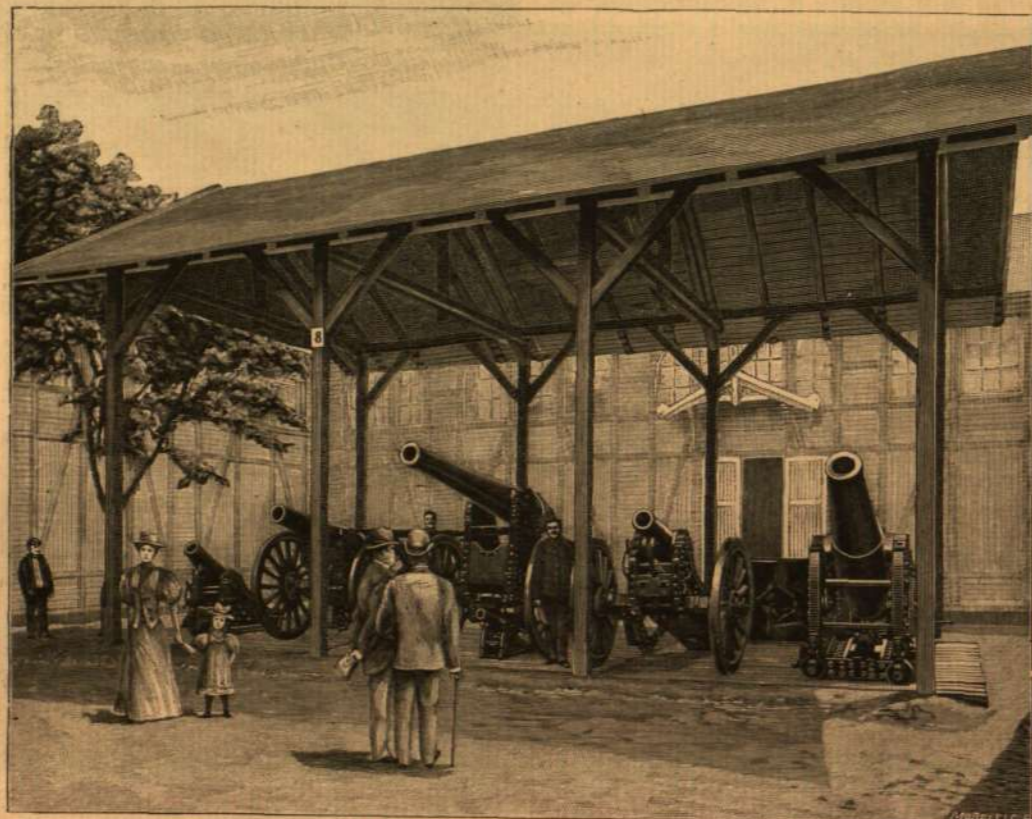
KOBURG HERCZEG PAVILLONJA.

Oszlassuk el a tettek sugarával,
Neveljük fel a szeretet szaván,
Gyógyítsuk meg a remény balsamával —
És így jövőd szilárdul meg, hazám.
Hitünk legyen, új ezredekre érve,
A böles mérséklet, mi előbbre vis!
Eljünk a korral, lépésben előbbre!
Gyorsan nőtt fának rossz gyümölcse is.

A rohanó kor elsodor magával
Virágot, népet árként egyaránt,
Ha külön áll hiválni illatával;
Ha könnyelműen ellenére szánt.
Használjuk fel a békítés malasztját,
Bocsánat legyen és nem ámitás.
A világon testvéresülni lássák
A nagy Magyarhon mindenik fiát.

Mint egy hit szárnyal fel az ég szívéhez,
Bármilyen nyelven is imádkozik:
Járuljunk egyként a hon életéhez,
S a honszerelm nyelvem mindenik!
Jerünk a sirhoz, hol azok pihennek,
Kik megváltókként értünk estek el;
Templom e hely, halmán oltárok lesznek
Honnan imánk a mennybe szárnyal el! . .

Tanulmányok. Egy 538 lapra terjedő kötetben teszi közzé «Tanulmányok» cím alatt, huszonhárom évi munkásság értékes gyümölcsét Véghe Arthur. A könyvpiacra nem forgalmi név, de a csendben, visszavonultan, önmaguk élvezetére és saját lelkük szükségének kielégítésére dolgozó szellemi munkások közt rég ismert név. Nem mai ember. Tanulmányait ép 25 éve végezte a budapesti egyetemen.

AZ EZREDÉVI KIÁLLÍTÁSBÓL. — ÁGYÚK A HADSEREG PAVILLONJÁNAK UDVARÁN.

AZ EZREDÉVI KIÁLLÍTÁSBÓL. — HARMADIK BEJÁRÓ. (Szekely kapu.)

Kortársai: Wekerle, Beöthy Zsolt, Láng Lajos, Endrődi Sándor, Kovács Gyula; a politika, tudomány és irodalom terén vezérnek. Egy egész sort lehetne még egybeállítani azokból az egy vagy más téren kivált férfiakból, a kiknek köréből az 1870—71-iki tanév végén a budapesti tudomány-egyetem falai közül kikerült Véghe Arthur. Nevével a hetvenes évek elején gyakran találkoztunk Beöthy Zsolt «Atheneum»-ában, a mely a mai irodalmi nemzedéknek a mai könnyen feledés korában úgyiszolva már rege-számba megy. Beöthy Zsolt akkor fogalmazó volt a pénzügyminiszteriumban s a budai várnak egy kissé komor, bolthajtásos földszinti lakásában novelláktól, regényektől fött az ő soha nem nyugvó munkás agya s a mellett egy esztetika lapot is szerkesztett «Atheneum» név alatt 1874-ben. Annak a lapnak volt szorgalmas munkatársa Véghe Arthur. Abban, s később a «Budapesti Szemle»-ben jelentek meg azon odaadó tanulmányra valló s műgonddal megírt magvas dolgozatai, a melyekről nekünk most súlyos kötetével beszámol. Nevezetes szellemi termékekről, kiváló irodalmi egyénékről írt elmefuttatások azok. Gondolkodó fej és érző lélek együttes munkássága. Könyvének az ad különösen vonzó jelleget, hogy nem a kényszerből és kötelességből való írás tűnik ki belőle, hanem hogy az író kizárólag azzal foglalkozik, a mi lelkére hatott. Könyvére, mely a Franklin-társulatnál díszes kiadásban jelent meg, s ára 2 frt, felhívjuk az olvasók figyelmét.

A szemfényvesztők, eredeti regény két kötetben, írta Bartók Lajos. Megjelent az «Athenaeum» olvasótársa-ban. A lyrai költeményeiről, drámai irodalmi működéséről ismert író e regényben sok élességgel és humorról rajzolja a mai társadalmi életet és a központot alkotó szerelmi történetet változatos alakok, tarka epizódok veszik körül. A két csinos kötet ára 1 frt.

«Kurucz Nóták», címmel Endrődi Sándortól egy kötet költemény jelenik meg legközelebb. Ez a kötet vers tulajdonképpen korrajz lesz dalokban, s a Thaly Kálmán által összegyűjtött régi kurucz énekek eredeti motívumai alapján az 1700-tól 1720-ig terjedő Rákóczi-korszak érdekes történetét jeleníti meg.

Lapunk mai száma a kötet «Bujdosók» című ciklusából mutat be néhány darabot, melyeket szerző a Kisfaludy-társaságban is fölolvast. A stilszerűleg kiállított nótás könyvre előre is felhívjuk olvasóink figyelmét.

Iskolák története. Az ezredéves ünnep alkalmából a magyarországi iskolák legtöbbje megírta történelmét, hogy adalékokat szolgáltatassanak művelődéstörténelmünkhez. Előttünk vannak most a következők:

A selmeczbányai m. kir. erdőakadémia története és ismertetője, Darányi Ignác miniszter megbízásából írta Vadas Jenő erdőtanácsos és akadémiai tanár. A kimerítő és adatokban gazdag munkát 17 kép, egy térkép, táblázatos kimutatások is érdekessítik. Ára 2 frt, erdőgyakornokoknak, akadémiai hallgatóknak 1 frt. — Az eperjesi ev. ker. kollegium története, írta Hörk József igazgató. A terjedelmes munkának első füzeté (88 oldal, képekkel, kézirati hasonmásokkal) hagyta el a sajtót. Ára 1 frt 50 kr. Az egész mű 5 frtjával Bernovits Gusztáv könyvnyomdájában, Kassán rendelhető meg. — A marosvásárhelyi községi polgári fú-iskola története, írta Nemes Ödön. Az iskola 1871 végén nyílt meg. A 170 lapnyi könyv részletesen adja tehát történetét, s közli az iskola körül legérdemesbéké váltak arczképét. — A sárospataki ev. ref. egyház templomairól, adalékul a ref. egyház történetéhez, írta Szinnyei Gerzson. A füzet Sárospatakon jelent meg, s ára 1 korona.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A magyar tud. akadémia okt. 19-iki ülésén szaktudományi előadásokat tartottak. Dr. Dada János «A magyar fauna édesvízi fonálférgeiről» értekezett, a melynek tanulmányozásával ő előtte csupán Orley foglalkozott, a ki nyolcz ilyen fajta jegyzett föl. Előadó több évi megfigyelései során 59 fajta és 5 variatást talált, a melyek közül, 24 és az 5 variatás a hazai édesvízi mikrofaunára jellemző s a tudományra új. A második előadást Kovács Gyula Radó tartotta: «Perturbációk több tagu bolygórendszerben» cím alatt. Szerző a rendkívül bonyolódott háborgási számításokat áttekinthetőkké tevő új módszert vezet le. Végül König Gyula olvasta föl Vályi Gyulának «Ujabb közlemény a többszörös involúcióról» című és Kossutány Tamásnak «Suly és térfogat változás a szeszes erjedésnél» című értekezését.

MI UJSÁG?

A választások. Ilyen rövid idő még nem volt a választási mozgalmakra, mint most. De azért országsszerte nagy a korteskedés. Sok kerületben nem egy könnyen tájékozódik magokat a pártok, a jelölések még most is tartanak, visszalépések gyakoriak. Alig van kerület, hol egyhangú választás lesz. Az ellenzéki pártok közül a néppárt indult a legszervezettebben az útközébe, kivált a felvidéken s a Dunántúl. A függetlenségi Kossuth pártjának jósólják, hogy ők lesznek legtöbben a baloldali padokon, mint ellenzék. A fővárosban a választási mozgalom még soha sem folyt oly csendesen, mint most. Október 28-ikán választ Budapest kilencz kerülete is, az ország nagy részével együtt.

Kitüntetett zeneszerző. Ő felsége a személye körüli magyar miniszter elterjesztésére a magyar születésű bécsi zeneszerzőt, Goldmark Károlyt, a «Sába királynője» és «Házi tücsök» opera szerzőjét, a Lipótrend lovagkeresztjével tüntette ki, a zeneszert és a zenei irodalom terén kifejtett kiváló működése elismerésül.

Az olasz trónörökös házassága. E hó 20-ikán érkezett Bari olasz kikötőbe a «Savoya» gőzhajó az olasz trónörökös menyasszonyával és a montenegrói fejedelemmel. Ágyulovések üdvözölték és a parton várt az egész lakosság, valamint az olasz király által kiküldött előkelő személyiségek, kik a fejedelmi menyasszonyt és nászkíséretét üdvözölték. Az ünnepélyeket megrontotta az eső. Helena hercegnő egyenesen a Szent Miklós bazilikába vonult, melynek küszöbénél a papság fogadta. Déli 10 óra-kor Helene hercegnő az orthodox keleti vallásból áttért a katolikus vallásra. A vőlegény, Viktor Emánuel trónörökös, és testvére a genuai herceg, a montenegrói fejedelem, Anna hercegnő és Mirkó herceg, a menyasszony testvérei, a lakosság rokonszenves és lelkes üdvözlésében részesültek. A násznép visszatért a «Savoya» hajóra, este pedig Rómába utaztak, hol e hó 24-én lesz az esküvő.

Kolozsvár városa okt. 17-ikén és 18-ikán kettős ünnepet ült. A történelmi ereklye-múzeum, mely Mátyás király szülőházában rendezti el a szabadságharcra vonatkozású tárgyakat, alakuló gyűlését

CHOCOLAT MENIER

A világ legnagyobb gyára. **50,000 kilo.** Kapható minden fűszer- és csemegé-kereskedésben és cukrászdában. 6855

„Toronyórák“
palota, laknya, gyári órákat, villanyórákat, legelőnyösebben rendez be **Mayer Károly L.** I. m. állami kezesm. gőz-órágyára Budapest, VII., Kazinczy-u. 3. Képes árjegyzék, költésjegyz. bérn.

Fekete selyemkelmék
valamint fehére és mindentelje más színűek igazi gyári árákon, a valódiatörést és tartósságát való jóállás mellett, méterenkint 35 kr-től 12 frt-ig portó- és vámmentesen belföldre szállítanak. Magánosok részére a legjobb, követelmen megrendelési forrás. Ezer meg ezer alósmérő irat. Minták bérmentesen küldetnek. Svájcba a levélportó kétszeres.
GRIEDER ADOLF ÉS TSA
selyemkélme-gyárak szövetsége Bécsben. 6953
Spanyol kir. udvari szállító. Spanyol kir. udvari szállító.

VÁRADY MÁRTON

IV. kerület, Muzeum-körút 35. szám.

Szerez és elhelyez egy helyben mint vidékre:

Szakácsnő, szobalány, minden leányok, dada, vasalónők, továbbá gazdasszonyok, kulesárnók, társalgónők, árusnők, toszepességi német lányok, bonneokat, gyermekkertésznők, urasági inas, portás, irodaszojga, lovasz, kocsis, kertész és szakácsokat stb., stb. 6-33

Korunk fő nyavalyája az idegesség

és vértelenség, melyből számtalan más kór származik. Ez ellen pedig legbiztosabban hat a

VASAS CHINABOR

1 üveg 1 frt 20 kr., 5 üveg franco küldve 6 frt. Ezen bor a saját magam által termelt ménesi Sherryvel van készítve és minden hasonlóval készítmények között a legtöbb chinaalját és vasat tartalmazza.

Bozsnay Mátyás gyógyszer. művegyészi laboratóriuma, Aradon. Kapható Budapesten: **Török József** gyógyszerész úrnál és minden magyarországi gyógyszerertárban. 6904

ŐS BUDAVÁRA

a főváros legelőkelőbb látványos mulatóhelye (a kiállításal kapcsolatban) május 1-én megnyit. — Nyitva délelőtt 10 órától reggelig.

Bérlőfoglyak az Svádra 6 frt.
Kaphatók: Ős Budaváran (Állatkert). Előjegyzethetők: „Millenium” utazási és ellátási vállalatnál (Gizella-tér 4.), valamint a **Telefon-Hirmondó** városi irodájában (Andrássy-ut 30.).

FÖLDVÁRY IMRE

férdfivat- és fehérenemű-raktára.

BUDAPEST,

IV., Koronaherceg-utca 11. sz., a főposta mellett és VIII., Kerepesi-út 9., a Pannónia mellett.

Telefon. **Árjegyzék bérmentve.**

Speciális készítője jó szabású férfi ingeknek.

Bel- és külföldi női ruhakelme

újdivágáink az izzó és téli idejre nagy választékban megteremtve. Völkre mintákat kiválasztva szommal küldünk.

BERÁTS és GALAMB
szállít
JANKOVITS P.
Alapított 1840.
Budapest, V., Deák Ferencz-utca 10.
Nagy választék fekete gyűszűkelmék és téli kendőkben.

Szalon-garnitúrákat

követlenül a kárpitosnál kell rendelni, erre alkalmat nyújt üzletem kiválóan szolid és finom kivitelű nagy választéka, mintán magam vagyok azok készítője, olcsó áron adom. Szalonom látogatását tisztelettel kérem. 6911

Karner József

kárpitosmester
IV., Ferencziak bazára
I. em., a bazárban.

Páris 1889. **Kitüntetve** Brüsszel 1891.
Genf 1889. Bécs 1891.
1893. Chicago. Magdeburg. London 1893.

Egyetem-es gyomorpor

Barella P. F. W.-tól Berlin SW., Friedrichstrasse 230, a franciaországi orvosi társulatok tagja. Orvosiilag legjobban ajánlatik. Rendkívül sikeres, még idült gyomorbojoknál is. Szállít próbára ingyen, ospan a viteldij megtérítése mellett, berlini főraktárából.

Ausztria-Magyarország számára egy doboz frt 1.60

Raktár:

Budapesten: Török József gyógyszer.
király-utca 12. szám. 6992

BUDAPEST,
Gyár
Külső Váci-ut 1549.
Városi iroda
Erzsébet-tér 10. sz.

ROESSEMANN és KÜHNEMANN GÉPGYÁRA.

Különlegességeit képezik:

I. Koppel Artur-féle keskenyvágányú vasutak, mezőgazdasági, erdészeti, bányászati, ipari, építkezési és egyéb czélokra, kézi, ló-, gőz- és villamos tüzemre.

A kiállítási köruton közlekedő villamos vasut a cég gyártmánya, a villamos berendezés Ganz és társa czégé.

II. Sodronykötél-, függő- és sikló-pályák

saját szabad rendszertünk szerint.

Képes árjegyzékek és költségvetések ingyen szolgáltatnak.

VASÁRNAPI UJSÁG

44. SZÁM. 1896.

BUDAPEST, NOVEMBER 1.

43. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és egész évre 12 frt POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt félévre — 6 • Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG { egész évre 8 frt félévre — 4 • Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK { egész évre 5.— félévre — 2.50 Külföldi előfizetésekhöz a postailag meghatározott viteldij is csatolandó.

AZ IPARMŰVÉSZETI MÚZEUM ÉS ISKOLA ÚJ OTTHONA.

AZ EREDEVI ünnepélyek közt sorrendre a legutolsó, de jelentőségre a legelső egyike: az iparművészeti múzeum és iskola új épületének fölavatása is megtörtént. Október 25-én a királynak és a kormány tagjainak jelenlétében helyezték el a zárókövet, mutattak be a múzeumból és az iskolából egyes részleteket, melyeknek méltánylásában koronás királyunk járt jó példával legelő. A midőn mi is sietünk annak az ügy hivatásánál, mint épületének kiválóságánál fogva nevezetes kettős intézetnek némely részletét ol-

vasóinknak bemutatni, elmondunk egyet-mást az intézetek czéljairól, azoknak és az épületnek történetéről.
A kettős intézet czélja az, hogy az ipari, főleg azonban a diszitó ipari alkotásokat művészi színvonalra emelje. A mint egy országban a műveltség, az általános jóllét és izlés bizonyos fokot elért, a közönség nem elégszik meg többé középületeiben és lakóházaiban s azok berendezésében a közönséges egyszerűséggel, hanem a mint gazdagodott, úgy keresi a jobbat, s a mint izlése finomodott, úgy keresi a szebbet. Ha a művelődés ezen természetes következményét ország és kormány meg nem érti, akkor a ne-

mesült izlés követelte termékeket a külföld hozza be és így idegenbe vándorol e miatt sok-sok millió, a mellett, hogy az idegen egyszersmind az ő izlését, szokásait is meghonosítja áruival, a hasznót és az e tekintetben való felsőbbiséget magának biztosítja. Ezért minden, a fejlettségnek nagyobb fokát elért állam igyekszik gondoskodni arról, hogy sajátos művészi ipart teremtsen. Régen nagy kedvezmények nyújtásával, magukat az idegen művészeket hozták be az országba; így alkalmazott Róma görög, az arabok bizanci, Mátyás király és Colbert olasz művészeket. Manapság a művészeket műveikkel pótoljuk; gyűjteményeket létesítünk, melyek

MAYPOLE SOAP
ANGOL FESTŐ SZAPPAN
FEST MINDENSZINT
SZABADALMAZVA EGÉSZ VILÁGBAN
NEM FAKUL ÉS NEM PISZKITJA A KEZET

Nincs többé szükség vegyi festészetre.
Mindenki otthon festhet minden színben és árnyalatban ruhát és fehéreneműt **TIZ PERCZ ALATT.**
Korszakalkotó találmány 500% megtakarítással.
MAYPOLE SOAP
angol festő szappan.
Legújabb találmány házi festésre. Fest minden színben és árnyalatban.
Tizenöt perc alatt mindenki egy kevés forró vízzel és ezzel az angol festő szappannal ruhát, bluzt, függönyt, zsebkendőt, selyem- és ezerna keztitit, inget, harisnyát, gallért, selyemszöveteket szalagot, csipkét, atlaszt, bársonyt, strucz-tollat, hánckalapot stb. megfesthet. A festés színtartó és el nem fakul! Minden ruhát újjá és modernné varázsol. Méregmentes és a szövetet nem rongja. Egy drb ára 40 kr. (Fekete 50 kr.) s ezzel egy egész toillet megfesthető. Minden darabhoz használati utasítás van mellékelve. — Egy mintadarab 45 kr (bélyegekben) beküldése mellett bérmentve küldetik.
Szabadalmazott az egész világon!
The American and Foreign Maypole Soap Syndicate Limited London.
Fő detail árusítás: Vezérképviselő Ausztria-Magyarország, Balkán államok, Görög- és Törökországban:
WEINER MÁTYÁS Budapest, Andrássy-ut 3. Árnházában.
Sonnenschein Lipót Budapest, V., Bálvány-utca 5.
MINDENÜTT KAPHATÓ. 6961

Nélkülözhetetlen minden háztartásban.
Sem a kezét, sem az edényt nem piszkítja.
Legnagyobb előkelőség és takarékoság.
Ez a festő szappan mos és fest egyszerre.
Régi ruhákat újjá varázsol.
A szappan hat tucatos ládákban csomagolva egy vagy több színre felosztva, elárnsittatik.
Selyem-foulard, brokat, atlasz, bársony, plús, csipke és minden finom gyapjuszövet festésére kiválóan ajánlható.

AZ IPARMŰVÉSZETI MÚZEUM ÉS ISKOLA ÚJ PALOTÁJA. Weinwurm Antal fényképe.